

Dilemmaer og udfordringer for netværksfamilier ved, at have et barn i netværkspleje.

Quandaries and challenges of kinship fostering placement

Bachelorprojekt, University College Lillebælt 2015

Socialrådgiveruddannelsen, Odense.

Årgang 0212, Gruppe 18

Katrine Brix Uller, Hold 2212 og Roar Mohammed Johansen, Hold 1212

Vejleder: Mitja Hamburger Kobberup

Antal tegn: 109.377

Afleveret den 22. maj 2015

Denne opgave – eller dele heraf – må kun offentliggøres med forfatter(ne)s tilladelse jf. Bekendtgørelse af lov om ophavsret nr. 202 af 27.02.2015

Indholdsfortegnelse

Resume	1
Indledning (Fælles).....	1
Emneafgrænsning (Fælles).....	2
Problemformulering (Fælles)	4
Begrebsdefinition (Fælles)	5
Videnskabsteori (Fælles).....	7
Forforståelse (fælles).....	9
Katrines forforståelse.....	9
Roars forforståelse.....	10
Metode (Fælles).....	11
Kvalitativ metode.....	11
Informanter	12
Litteratursøgning.....	12
Dataindsamling (Interviewmetode)	13
Databearbejdning	15
Metodeovervejelser (Fælles)	15
Analysemetode (Fælles)	17
Empiri der anvendes i projektet (Fælles).....	18
Undersøgelser af netværksanbringelser.....	18
Netværksanbringelser af AKF	18
Ankestyrelsens undersøgelse af hvordan netværket inddrages i børnesager.....	21
Teorivalg.....	23
Anerkendelse	24
Kærligheds anerkendelse	25
Retlig anerkendelse.....	27
Social værdsættelse.....	29

Kommunikation	31
Mennesker kan ikke, ikke-kommunikere.....	32
Enhver kommunikation har et indholds og relationsaspekt.....	34
Oplevelse af, at en relation bestemmes af hvordan aktørerne punktuere kommunikations sekvenserne mellem sig.	35
Al kommunikation sker i relationer.	37
Mennesker kommunikerer både digitalt og analogt.....	38
Konflikt.....	40
Figur 1	41
Figur 2.....	45
Metodekritik	50
Konklusion (Fælles)	53
Perspektivering (Fælles).....	54
Referenceliste	56

Resume

Projektet er en undersøgelse på bachelorniveau, der omhandler de dilemmaer og udfordringer, som netværksfamilier oplever ved at have et barn i netværkspleje. Projektet bygger på interviews med netværksfamilier der har flere års erfaring som netværksplejefamilier. Projektet analyserer de udfordringer og dilemmaer som netværksfamilier oplever at befinde sig i, ud fra begreberne kommunikation, konflikt og anerkendelse. I projektet er konklusionen, at centrale dilemmaer i netværksanbringelse er, at netværksfamilier oplever at skulle vælge mellem anerkendelse af barnet og anerkendelse af de biologiske forældre. Ligeledes oplever netværksfamilierne at kommunerne accepterer dem som netværksfamilie, men ikke træffer afgørelse om at godkende dem i juridisk forstand.

Indledning (Fælles)

Vores bachelor er et projekt om de dilemmaer og udfordringer netværksfamilier oplever ved at være netværksfamilier. Det er vores opfattelse, at dilemmaerne og udfordringerne spiller en afgørende rolle når familierne skal vælge om de vil være netværksfamilie. Ligeledes har vi haft mange overvejelser i relation til socialrådgiverens perspektiv. Fravælger socialrådgivere netværksanbringelse fordi det giver anledning til for mange konflikter og problemer i relation til forældrene?

Vi startede ud med en forforståelse og hypotese om, at der ikke bliver gjort så meget i at anvende netværket når et barn skal i pleje. Vi har interesseret os meget for den svenske model, som netop har netværket i fokus. Dette gælder både hvis det er med henblik på anbringelse, men også med henblik på at støtte barnet eller den unge i at få en "normal" barndom og de bedste forudsætninger i voksenlivet.

Vi startede derfor med, at ville skrive om den svenske model, men da vi synes det var for samfundsmæssigt orienteret, skiftede vi perspektiv, og kom frem til en mere relations orienteret socialfaglige vinkel. Det mandede ud i, at det som udgangspunkt skulle omhandle netværksfamilier.

Det har i hele vores proces været vigtigt, at vi har kunnet finde en passion og et drive for at arbejde videre med vores bachelor. Dette har vi opnået, og er kommet frem til et projekt vi er stolte af, og som har givet os utrolig meget refleksion og perspektiv i forhold til det vi ønsker at kunne give borgerne når vi selv står som færdiguddannede socialrådgivere. I arbejdet med vores bachelor, har vi fundet dilemmaer og udfordringer vi kan tage med os videre. Vi har fået en stor kærlighed til kommunikation, som vi finder mangelfuld i mange af de sager der har kommunalt afsæt. Processen har lært os vigtigheden af, at man hele tiden husker på, at der aldrig er et facit. Der er flere forskellige overvejelser inden man kan finde den vej der er bedst for den enkelte familie og det enkelte individ. Vi tager med os, at vi hele tiden skal huske, at kigge på individet og helheden inden vi som socialrådgivere kaster os ud i en foranstaltning.

Processen med at lave projektet har været enormt givende. Vi har sammen fået reflekteret og diskuteret en masse spændende emner. Det har været med til at lede os hen på, at vi gerne ville skrive om noget, der for os var et ukendt territorium. Samtidig var vi også meget opmærksomme på, at det skulle være noget vi ville kunne finde i vores virke som socialrådgivere. Altså, at det er noget vi kan tage med os, og bruge når vi er færdige og får jobs. Samlet set nåede vi frem til, at vi ville belyse problemstillingerne omkring det at være netværksfamilie ud fra netværksfamiliernes perspektiv.

Emneafgrænsning (Fælles)

Vores projekt handler om at få afdækket de dilemmaer og udfordringer, som netværksfamilierne oplever. Denne problemstilling fordi, vi har en forforståelse af, at det er bedre at bruge netværket når der skal anbringes. Det er vores forståelse, at det ikke er netværket der bliver kigget på som den første mulighed. Vi synes derfor, at det kunne være interessant at finde ud af om det er fordi der er for store udfordringer forbundet med at anvende barnets netværk når der skal anbringes. Det er vores forståelse, af dilemmaer og udfordringer ikke kan undgås uanset hvilken form for anbringelse man vælger. Vi vil derfor undersøge hvilke dilemmaer der opstår ud fra netværksfamiliernes perspektiv.

Vi har i vores opgave valgt, at vi vil bygge vores problemformulering op omkring Integrated Children's System, (ICS), da dette for os giver et godt overblik. Det er også med til, at vi får skabt en helhed som vi finder vigtig. Helheden kommer af sig selv, hvis vi formår at bruge

ICS trekanten som den er tænkt. (Se bilag 1) Vi har derfor valgt, at lave 3 underspørgsmål der grener ud til hver side i trekanten. Tanken er, at vi ved at konstruere spørgsmålene ud fra ICS, får afdækket hele netværksfamiliens billede i forhold til barnets behov. Dette gør, at vi ved at besvare spørgsmålene får en helheds vinkel ind på vores problemformulering.

Underspørgsmålene i vores problemformulering har vi valgt at udarbejde ud fra skabelonen i ICS. Systemet har i de senere år vundet stor udbredelse i Danmark. Det anvendes i dag i 88 ud af landets 98 kommuner.

(Socialstyrelsen, 2015)

ICS er en sagsbehandlings- og udredningsmetode der tager udgangspunkt i 3 grundlæggende elementer i forhold til et barns behov.

- 1) Barnets udviklingsmæssige behov
- 2) Forældrekompetencer
- 3) Familieforhold - familie og omgivelser

(Se bilag 1)

ICS er et redskab der er udviklet med det formål at se barnets udvikling og trivsel, forældrenes kompetencer og netværket som en samlet helhed. Dette gør at udfordringer og løsninger ses ud fra flere perspektiver.

(ICS-Håndbogen, Socialstyrelsen 2008)

Vi mener således at ICS giver mulighed for at få et helhedsperspektiv på, hvorhenne forældrenes og barnets ressourcer og problematikker er. Når f.eks. en § 50 undersøgelse er lavet ud fra ICS, har man en forståelse og mulighed for at sætte ind med en hjælpeforanstaltning der vil passe ind i familien, så man undgår at “prøve” sig for meget frem.

Problemformulering (Fælles)

Hvilke dilemmaer og udfordringer møder netværksfamilier med et barn i netværkspleje?

- Hvilke udfordringer er der i samarbejdet, netværksfamilien og forældrene imellem i forhold til barnet?
- Hvilke dilemmaer og udfordringer opstår der for netværksfamilien i forhold til de biologiske forældre, når rollerne ændres over for barnet?
- Hvordan oplever netværksfamilierne deres behov for ekstra støtte i forhold til at skulle være primære omsorgspersoner for et omsorgssvigtet barn?

Begrebsdefinition (Fælles)

Her redegør vi for betydningen af de nøglebegreber, vi benytter i projektet.

§ 50 børnefaglig undersøgelse. - jf. lov om social service § 50. Hvis det må antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte, herunder på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, skal kommunalbestyrelsen undersøge barnets eller den unges forhold.

Undersøgelsen, der betegnes som en børnefaglig undersøgelse, gennemføres så vidt muligt i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

Undersøgelsen skal gennemføres så skånsomt som forholdene tillader, og må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens undersøgelse, jf. stk. 1, skal anlægge en helhedsbetragtning, der, medmindre konkrete forhold betyder, at et eller flere af nedenstående numre ikke er relevante i forhold til det pågældende barn eller den unge, skal omfatte barnets eller den unges

- 1) udvikling og adfærd,
- 2) familieforhold,
- 3) skoleforhold,
- 4) sundhedsforhold,
- 5) fritidsforhold og venskaber og
- 6) andre relevante forhold.

Familierådslagning - Konflikt håndteringsmetode der omhandler at samle familien omkring et barn og skabe dialog, med henblik på, at bruge familiens egne ressourcer til, at løse en konflikt eller få løst problematikker omkring barnet.

Netværksfamilie - beskriver familier der har børn i pleje, hvor børnene kommer fra familiens eget netværk. Dette kan være bedsteforældre, mostre, osv. Lige såvel som det kan være en nabo, et vennepar etc.

Netværksforældre - Er betegnelsen for, moren og faren i det netværk et barn er anbragt i.

Netværksanbringelse - netværksanbringelse betyder anbringelse i såvel barnets slægt, f.eks. hos en bedsteforældre eller en moster eller onkel som anbringelse i barnets øvrige netværk, f.eks. hos en nabo, barnets kammerat, en pædagog fra barnets daginstitution eller lign. Pointen er at der er tilknytning mellem barnet og plejeforældrene. (AKF Rapport, netværksanbringelser, s. 13)

Ordinær anbringelse - Anbringelse af barn i en plejefamilie der ikke tilhører slægten eller nære relationer til den familie barnet kommer fra.

Dilemma - Ifølge Gyldendals Den Store Dansk encyklopædi, så er et dilemma:

“En situation, hvor valget mellem to alternative muligheder er vanskeligt”

(http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Filosofi/Logik/dilemma)

ma)

Hvis vi dykker dybere ned i hvad et dilemma er, beskriver bogen “Socialrådgiveren på arbejde” mere nuanceret, hvordan et dilemma kan forstås.

Et dilemma er en situation, hvor to hensyn står i opposition til hinanden, og der derfor er tale om et umuligt valg og en konfliktfyldt situation. Det centrale ved dilemmaet er, at individet nødvendigvis må træffe et valg, hvor ingen af valgmulighederne i sig selv er ønskelige (Andersen, mfl., 2008, s. 17)

I vores projekt er dilemmaer helt centrale. De er udgangspunktet i vores problemformulering, og sætter derfor rammerne for det der udgør vores opgave. Vi vil tage udgangspunkt i Andersens, mfl. definition.

Videnskabsteori (Fælles)

Vores videnskabsteoretiske udgangspunkt er hermeneutikken. Hermeneutikken omhandler læren om forståelse og betyder fortolkningslære. (Birkler 2005, s 95)

Fortolkningens betydning handlede oprindeligt om at finde meningen bag en tekst. Dette var vigtigt, når det var svært at forstå teksten. Senere udviklede Friederich Scheleiermacher og Wilhelm Dilthey hermeneutikkens genstandsfelt så den også kom til at indeholde fænomener som f.eks. menneskers adfærd, sociale roller og institutionens måde at fungere på.

Menneskeskabte fænomener er ifølge hermeneutikken betydningsfulde, og må fortolkes hvis man vil forstå deres mening. Med den hermeneutiske metode gøres dette med forskellige begreber som Dilthey udviklede f.eks. den hermeneutiske cirkel. (Birkler 2005, s 95)

Martin Heidegger og Hans- Georg Gadamer går et skridt videre og mener, at forståelse er en måde for mennesket at være tilstede i livet på. (Brinkmann, Steen mfl., 2015, side 384)

Forståelsen bliver her mere end bare en metode. Det er en betingelse, der er uundgåelig i det daglige liv. Dette vil sige, at man ikke kan leve sit liv uden at fortolke. Ud fra teoretikernes forskellige syn, kan hermeneutikken altså ses som en metode og en måde at være i livet på. (Birkler 2005, s 95)

I vores projekt er vores primære formål, at prøve at forstå de dilemmaer og udfordringer netværksfamilierne befinder sig i. Vi vælger derfor at benytte en hermeneutisk tilgang.

Da vi begyndte vores projekt, havde vi allerede en forforståelse af vores emne. Dette betyder, at vi ikke har været neutrale undervejs, men derimod har været påvirket af denne begyndende forforståelse. Disse forhold, herunder de bevidste og ubevidste valg, leder os til valget af den hermeneutiske tilgang. Et konkret bevidst valg er eksempelvis, at vi har valgt at benytte et begrænset antal interviewpersoner, for at gå i dybden og få en forståelse af de enkelte dele, frem for at lave mange interviews og så forsøge, at forklare sammenhænge mellem delene. Et ubevidst valg er, at vi under hele arbejdet med projektet har fortolket og forstået de forskellige dele. Vi har altså arbejdet i tråd med hermeneutikkens tanker. Vi bruger den hermeneutiske metode til at forstå betydningen og hensigten med de ting vi observerer. Vi sætter os ind i, og fortolker det. Dette sker i cirkelbevægelser hvor vi bevæger os frem og tilbage mellem dele og helheder i det, vi undersøger. Vi bruger vores egne erfaringer og viden - dette kaldes forforståelsen - i forsøget på at få en forståelse af det vi undersøger. I vores opgave undersøger vi dilemmaer og udfordringer i netværksfamilier, men når ikke frem til en

endegyldig sandhed. I stedet udvikler der sig en helhedsforståelse der giver en sammenhængende og meningsfuld forståelse af det vi har undersøgt.

Begrebet forforståelse er helt centralt i den hermeneutiske tilgang. Forforståelse betyder den opfattelse vi har før vi får selve forståelsen. Forforståelse er altså fordomme, som vi møder verden med. Ordet fordom skal ikke forstås i sin populære form, men derimod ses neutralt. Det er de forventninger og hypoteser vi har om, hvordan verden fungerer. Disse forventninger og hypoteser er forskellige fra menneske til menneske, selvom vi lever i den samme verden. Dele af vores forforståelse er vi bevidste om, hvorimod andre dele er noget vi lever ud fra, uden at tænke over det. Når vi går ud i verden og oplever den, bliver vores forforståelse be- eller afkræftet af de enkelte oplevelser vi har. Det er disse be- og afkræftelser der skaber vores forståelse af det, vi konkret oplever. Vi får således en ny forståelse, der påvirker forforståelsen, så denne nuanceres. Der er tale om en påvirkningsproces der beskrives som den hermeneutiske cirkel, fordi det betegner et cirkulært forhold mellem forståelsen og forforståelsen. Når man bygger videnskabelige undersøgelser på den hermeneutiske tilgang vil ens forståelse således afhænge af ens egen forforståelse. Det er derfor vigtigt, at være opmærksom egne forforståelser og sætte disse i spil, for at få dem af be- eller afkræftet. (Birkler 2005, s 96-102)

Vi har valgt, at redegøre for vores forståelse om dilemmaer og udfordringer i netværksfamilier i næste afsnit, da det overskueliggør, hvordan forforståelsen påvirker vores arbejde med projektet.

I forhold til ovenstående har vi skrevet et afsnit i opgaven om vores forforståelse. Dette har vi gjort for at blive bevidste om den forforståelse vi går til opgaven med og hvad denne indeholder. Det gør det mere overskueligt for os, hvordan forforståelsen påvirker vores arbejde med opgaven. F.eks. valg af teori, empiri og vores fremgangsmåde. Ved at identificere vores forforståelse og gøre os bevidste om den, giver det os mulighed for, at udfordre den. I relation til den hermeneutiske cirkel bliver vores forforståelse be- og afkræftet i løbet af arbejdet med opgaven og der danner sig en ny forståelse. Den nye forståelse nuancerer vores forforståelse. Jo oftere det sker, jo mere nuanceret bliver vores forforståelse. En forudsætning er altså, at være sig bevidst om forforståelsen før, under og efter arbejdet med opgaven.

Forforståelse (fælles)

I forhold til hermeneutikken der handler om at forstå situationer er et vigtigt udgangspunkt forforståelsen. Vi har derfor valgt hver i sær at beskrive vores forforståelse, før vi gik i gang med selve projektet.

Katrines forforståelse

På baggrund af min praktik i børn og ungeforvaltningen i Odense Kommune, hvor jeg sammen med min vejleder beskæftigede mig med anbringelser, har det undret mig meget, at der slet ikke var nogen netværksanbringelser. Min vejleder var den i hele kommunen der havde flest anbringelser. Alligevel havde hun ingen netværksanbringelser.

Jeg har en opfattelse af, at man i mange tilfælde vil kunne undgå, at udsatte børn bliver endnu mere udsatte ved at benytte de allerede eksisterende relationer og tilknytning de har til familiens netværk. Det er min forforståelse, at der ikke bliver arbejdet mere i netværksanbringelser, fordi der er for meget arbejde i det.

Jeg har en forforståelse af, at konfliktniveauet i en netværksanbringelse har potentiale til at være højere end i en ordinær anbringelse. Derfor bliver netværksanbringelsen valgt fra. Der er ikke økonomi og ressourcer til, at lave det forebyggende der er nødvendigt i forhold til at anbringe i netværket.

I forhold til min forforståelse, mener jeg at det derfor er relevant at gå ind og kigge på, om det virkelig er sådan det er. Kan det passe at der er flere dilemmaer i en netværksanbringelse end i en ordinær? I så fald, er dilemmaerne så ikke nemmere at arbejde med, end at barnet skal starte forfra med tilknytning, relations dannelse osv.? Er ressourcerne ikke givet bedre ud for både barn og kommune?

I forhold til den allerede eksisterende tilknytning der er til netværket, er min forforståelse at man gør udsatte børn en tjeneste ved at bygge videre på det allerede eksisterende. Du tager dem ikke op med rod, for at lægge en forventning til dem, at de skal knytte sig til en ny

familie de overhovedet ikke har noget forhold til. Jeg vil mene, at der ville man kunne undgå en del problematikker.

På den anden side, har jeg også en forforståelse af, at det kan være svært som forældre til et barn, at se at ens søster, bror, mor etc. tage sig af sit barn, når man helst vil det selv. Det er der, jeg forventer at dilemmaerne opstår.

Min forforståelse byder mig også, at man som ordinær plejefamilie får mere hjælp i forhold til sparring og har mere kontakt til socialrådgiveren, hvor en netværksfamilie mere er overladt til sig selv. Her kan jeg også se en del dilemmaer.

Roars forforståelse

Jeg har siden mine tidlige ungdomsår hvor revolutionen i Østeuropa var på sit højeste haft en interesse for samfundet og politik. I forbindelse med socialrådgiverstudiet er jeg derfor blevet ekstra opmærksom på en række af de faglige problematikker, debatter og diskussioner der hersker indenfor socialt arbejde.

Især inden for børne- og ungeområdet er der en voldsom diskussion der bl.a. omhandler hvorvidt børn tvangsanbringes for lidt, for meget og eller på et forkert grundlag. En ting der i de senere år har fået min interesse er den stigende reference til nabolande hvor man i langt højere grad end i

Danmark benytter sig af anbringelser i den berørte families netværk. Netværksanbringelse benyttes i høj grad i Sverige og England, men slet ikke i samme omfang i Danmark. Ser man på f.eks. den børnefaglige undersøgelse, så indgår det som et klart element at netværket skal afdækkes. Det relevante forarbejde i forhold til netværksanbringelse synes altså allerede at finde sted.

Hvad er så årsagerne til at vi ikke benytter det i Danmark? Umiddelbart virker det logisk at anbringe i familiernes netværk. Barnet har måske allerede en relation til de kommende netværksforældre, ligesom de "nye" forældre og familien også kender hinanden.

Hvor velfungerende er netværket hos et forældrepar der ikke er i stand til at varetage opgaven som forældre?

Her mener jeg der er en risiko for at forældrenes netværk er mindre velfungerende, måske har problematikkerne der minder om forældrenes. Ligeledes ser jeg et stort konfliktpotential, i forhold til at forældre der af systemet får stemplet som dårligt fungerende forældre, skal overlade deres børn til nærtstående i deres eget netværk.

Metode (Fælles)

For at besvare vores problemformulering på en måde der er tilfredsstillende, har vi gjort os grundige overvejelser omkring valget af undersøgelsesmetoder. Vores projekt har som tidligere beskrevet et afsæt i hermeneutikken, da vi gerne vil *forstå* de dilemmaer og udfordringer som netværksfamilierne befinder sig i. I forhold til indsamling af empiri, har vi valgt at anvende den kvalitative metode. Denne metode vil vi uddybe nærmere i de kommende afsnit.

Kvalitativ metode

Som nævnt ovenfor, har vi valgt at benytte den kvalitative metode, dvs. interviews. Formålet med interviews er, at få fyldestgørende informationer om, hvordan andre mennesker oplever deres livssituation. Interviews giver informationer om, hvordan den interviewede forstår og oplever hændelser i eget liv. Denne metode giver et godt grundlag for indsigt i den interviewedes erfaringer, tanker og følelser. (Thagaard 2012, s 86)

For at besvare vores problemformulering har vi i projektet valgt, at interviewe 3 netværksfamilier. Igennem interviewene med netværksfamilierne får vi deres subjektive fortællinger, erfaringer og holdninger til de dilemmaer og udfordringer vi ønsker belyst. Der er forskellig holdning til hvad de indsamlede data fra interviews fortæller. Ud fra ét perspektiv afspejler det som interviewpersonen fortæller, dét som vedkommende har oplevet. Intervieweren betragtes som en neutral person. Det andet udgangspunkt er, at erfaringer som interviewpersonen har gjort sig, ikke kan viderebringes i interviewsituationen. Interviewpersonen skaber sin virkelighed i situationen med den, der interviewer. (Thagaard 2012, s 86)

Informanter

Vi har i vores projekt valgt, at tage et hermeneutisk udgangspunkt. Den hermeneutiske metode lægger op til fortællinger og tolkninger af disse.

Vi har valgt, at tage udgangspunkt i et delvist struktureret interview. Vi har udarbejdet interviewguides på baggrund af de temaer vi på forhånd har ønsket at få belyst. (se bilag 4) Formålet er, at vores interviews skal fungere som en samtale så interviewpersonerne frit kan inddrage de temaer, de mener er relevante. På denne måde bliver vores forforståelse bragt i spil, fordi interviewpersonerne inddrager temaer, vi ikke selv har overvejet. Samtidig får vi rundet de temaer vi på forhånd har beskrevet i vores interviewguide, der danner grundlag for besvarelse af vores problemformulering.

Et kvalitativt interview kan udformes på flere forskellige måder. Det første udgangspunkt er en begrænset strukturering af interviewet. Her er hovedtemaerne fastlagt på forhånd. Fordelen er at den interviewede kan inddrage nye temaer under interviewet og interviewereren kan tilpasse spørgsmålene i forhold til de nye temaer. (Thagaard 2012, s 87)

Det andet udgangspunkt er et meget struktureret interview. Strukturen er bygget op ved hjælp af spørgsmål, der er formuleret på forhånd, ligesom rækkefølgen er fastlagt. (Thagaard 2014, s 87)

Det tredje udgangspunkt er et delvist struktureret interview. Her er temaerne der ønskes belyst fastlagt på forhånd. Rækkefølgen bestemmes derimod undervejs. Denne fleksibilitet giver mulighed for, at interviewereren kan samle temaer op, som interviewereren ikke havde tænkt på. (Thagaard 2014, s 87-88)

Litteratursøgning

Vi har foretaget flere litteratursøgninger under udarbejdelse af projektet. Den væsentligste var første større litteratursøgning hvor formålet var at skabe et overblik over den litteratur der var tilgængelig med udgangspunkt i vores problemformulering.

Vi foretog søgninger i en række videnskabelige databaser, bl.a. hos:

- Socialforskningsinstituttet (SFI)
- Det nationale institut for kommunernes og regionernes forskning og analyse (KORA)
(Kora.dk)
- Databaserne hos institut for sociologi og socialt arbejde på Aalborg Universitet.
(AAU)

Vi anvendte bl.a. følgende søgetermer: “Netværksanbringelse”, “Netværksfamilie”, “Slægtsanbringelse”, “Anbringelse i netværk”, “Anbringelse i slægten”, “Anbringelse uden for hjemmet”, “Alternativer til anbringelse”, “Undersøgelser om anbringelse” m.m.

Derudover har vi benyttet de nationale biblioteks databaser til at søge efter litteratur, både i forhold til de videnskabsteoretiske rammer, men også i forhold til den teori vi har valgt at tage udgangspunkt i, i vores analyseafsnit.

Her har vi bl.a. anvendt følgende søgetermer: “Magt”, “Kommunikation”, “Konflikt”, “Konflikthåndtering”, “Hermeneutik”, “Alex Honneth”, “Kommunikation i praksis”.

Disse søgninger har sammen med en række yderligere søgninger, og vejledning hos fagvejlederne, ført os frem til den litteratur vi har anvendt i vores projekt.

Dataindsamling (Interviewmetode)

Ved opbygning af en interviewguide er det vigtigt, at den bliver udformet således, at interviewpersonen åbner sig mest muligt. (Se bilag 4) Ifølge Tove Thagaard taler man om en dramaturgisk opbygning af interviewet. Man kan sige at, man forsøger at styre det emotionelle forløb under interviewet. Tove Thagaard pointerer, at det ofte vil være en fordel,

at påbegynde interviewet med neutrale emner. Dette er det mest hensigtsmæssige i interviews der omhandler personlige temaer. (Thagaard 2012, s 97) Da vores hensigt med interviewene er at belyse meget personlige temaer, vil det give bedst mening, at vi lægger stille og roligt ud med neutrale spørgsmål såsom “ *Hvor længe har I fungeret som netværkspleje?* ” og “*Hvilken kommune er anbringelses kommune?* ”

Vi har fundet det hensigtsmæssigt, at dele vore interviewguides op i emner med forskellige underspørgsmål. Emnerne tager udgangspunkt i vores problemformulering. På denne måde sikrer vi os, at vi får belyst de emner, der udspringer af vores problemformulering og besvaret spørgsmålene, som problemformuleringen stiller.

Det er vigtigt, at være opmærksom på, at indledningen af interviewene når børnene interviewes, spiller en afgørende rolle. Det er vores opgave at få dem til at føle sig trygge ved os, så relationen er til, at de kan åbne sig og fortælle frit. Dette kan vi som nævnt ovenfor gøre ved at starte ud med neutrale spørgsmål. Et eksempel kunne være “*Hvor gammel er du?* ”, “*Hvilken skole går du på?* ” osv. På den måde får barnet lov til at se os an, og få et indtryk af, at “vi er okay, og “os kan man godt snakke med”

Derudover har vi valgt at optage vores interviews. Der er fordele og ulemper forbundet med at optage interviews. Ulempen kan være, at interviewpersonen opfatter interviewsituationen som formel. Fordelen er, at alt hvad der siges bliver gemt. (Thagaard 2012, s 100)

Det er vigtigt at holde sig for øje, at relationen i mellem interviewpersonen og interviewereren spiller en betydelig rolle. Interviewpersonens besvarelser er præget af, hvordan interviewereren fremstår. Dette gælder personlige egenskaber såvel som køn, alder og social baggrund. Den personlige kontakt er i sig selv en metodisk pointe. Den tillid og troværdighed der skabes, giver interviewpersonen mulighed for åbent at fortælle om sine erfaringer. De rammer interviewet afholdes under er ligeledes vigtige, da de kan give interviewet en positiv eller negativ retning. (Thagaard 2012, s 101 og 102) Disse faktorer har vi i udarbejdelsen af vores interviewguides haft fokus på. Endvidere har vi reflekteret meget over, hvordan vi vil holde vores interview. Dette vil vi komme nærmere ind på i næste afsnit, samt i afsnittet om metodekritik.

Databearbejdning

Vi har valgt at optage vores interviews for at vi efterfølgende kan transskribere dem. Dette medfører meget skrivearbejde. Fordelen er dog, at vi kan bruge citater efterfølgende, hvilket er vores hensigt. Ligeledes vil transskribering også give en mere objektiv rapportering end hvis man tager noter undervejs. Risikoen ved at tage noter undervejs er, at man kommer til at udvælge information i selve interviewprocessen og dermed også risikerer at frasortere relevant information. (Thagaard 2012, s 100)

Vi har i vores projekt valgt at tage et abduktivt udgangspunkt. Abduktion kan ses som at tage et teoretiske udgangspunkt og benytte dette til at fortolke den indsamlede empiri. Den teoretiske baggrundsviden fører sammen med den indsamlede empiri til en ny forståelse, og kan således lede frem til nye teoretiske perspektiver.

Abduktion kan forklares som midten mellem det induktive og deduktive udgangspunkt. Ved det induktive udgangspunkt vil man typisk først indsamle data, og med udgangspunkt i disse data, udvikle det teoretiske perspektiv. Tanken er at en stor mængde empiriske data vil resultere i udviklingen af nye teoretiske vinkler. Modsat findes det deduktive udgangspunkt, hvor man afprøver forud valgte teorier på allerede indsamlede data.

Den induktive og deduktive tilgang er 2 modsatrettede yderpunkter. I positionen mellem disse 2 yderpunkter finder man altså abduktion. (Thagaard 2012, s. 180-181)

Med udgangspunkt i hermeneutikken er vi åbne for, at vores teoretiske perspektiv og den forståelse vi har forud, kan ændre sig på baggrund af den viden vi får gennem interviewene. Det vil således være den abduktive fremgangsmåde, der kommer i spil.

Metodeovervejelser (Fælles)

Vi har gjort os mange overvejelser omkring hvem vi skulle interviewe for at kunne besvare vores problemformulering. Vi har overvejet socialrådgivere, familier der har børn anbragt i netværket og familier der har børn anbragt fra netværket.

Vi fandt frem til, at familier der havde børn anbragt fra netværket, altså dem, der fungerer som netværksfamilier, ville være mest relevant, fordi det er dem, der står i dilemmaerne og udfordringerne til daglig.

Herefter gik overvejelserne på hvordan vi skulle finde frem til personerne i den målgruppe, vi havde valgt. Vi gjorde det, at vi hver især lavede en status på Facebook, for at få hjælp af vores netværk. Vi fik mange henvendelser, og vi kunne se, at det ikke gav mening at vi snakkede med forældrene til de anbragte børn og socialrådgiveren. Det ville for det første være en alt for stor arbejdsbyrde og for det andet, ville det ikke give mening i forhold til vores problemformulering. Desuden var det også svært for netværksfamilierne at sige ja, da de ikke kunne svare på forældrenes eller socialrådgivernes vegne.

Efter disse refleksioner og efter sorteringen i vores henvendelser, fandt vi frem til 3 netværksfamilier der ønskede at lade sig interviewe. Med udgangspunkt i vores refleksioner diskuterede vi også hvor mange interviews med netværksfamilier der ville give det bedste udgangspunkt. Vi nåede frem til at interviews med 3 netværksfamilier på den ene side ville give os et tilstrækkeligt datamateriale, og sammenligningsgrundlag og på den anden side ville udgøre en realistisk arbejdsbyrde.

Vi har et ønske om, at interviewene skal afholdes under betingelser der tager hensyn til netværksfamilierne, i forhold til tid og sted. Dette ud fra den betragtning at vi ønsker at skabe så trygge betingelser for netværksfamilierne som muligt, fordi vores interviews omhandler personlige familiære spørgsmål. Valget faldt derfor på, at vi interviewede familierne på deres bopæl. Ulempen kan være at familierne påtager sig den rolle som en familie påtager sig når de får besøg, og at vi derfor bliver betragtet som en slags gæster. Dette kan også ses som en fordel, altså at vi er personer som netværksfamilierne har så stor tillid til, at de inviterer os indenfor i deres hjem.

Interviewene afholdes i netværks familiernes hjem, og på baggrund af tidligere erfaringer fra vores samarbejde aftaler vi på forhånd vores rolle under interviewene. Vores erfaring viser, at Katrine har sin styrke i den direkte og personlige kontakt, og at dette suppleres effektivt ved at Roar sidder som den lyttende og supplerende. Katrine påtager sig derfor rollen som den primære interviewer, og Roar som den lyttende der kan supplere og komme med yderligere uddybende spørgsmål efter behov.

Efter vi har fundet vores 3 netværksfamilier har der vist sig en mulighed for at snakke med de børn som vores problemformulering drejer sig om. Da det er netværksfamilierne problemformuleringen handler om, er det relevant, at vi også får børnenes perspektiv på de dilemmaer og udfordringer netværksfamilierne oplever. Vi har derfor grundigt overvejet, hvordan vi vil gribe interviewene med børnene an. Vi har fundet frem til, at vi vil starte med at snakke med netværksfamilien for at få belyst de dilemmaer og udfordringer de oplever. Derefter vil vi snakke med børnene eller barnet alene, evt med en person han/hun stoler på, til støtte. Vi vil i interviewet med barnet, tage udgangspunkt i de dilemmaer og udfordringer netværksfamilien allerede har italesat. Vi forventer ikke, at et barn på 12-15 år selv ville kunne sætte ord på de dilemmaer der er. Derfor finder vi det mest hensigtsmæssigt, at gå ud fra den allerede eksisterende viden.

Vi vil udarbejde en separat interviewguide til de børn vi skal snakke med. Dette fordi vi mener, det vil være i børnenes interesse, at netværksfamilien kan forberede børnene på, hvad de kan forvente vi spørger ind til. Det kan virke meget grænseoverskridende og krænkende, at to fremmede mennesker kommer og stiller personlige spørgsmål, til de ting der for børnene kan være meget svære at snakke om. Det er vigtigt for os, at vi går ydmygt og forstående ind i de interviews vi laver, da det kan være meget intimiderende at snakke med fremmede om så private og personlige ting.

Når vi skal snakke med børnene, vil det ligeledes være Katrine der er den primære interviewer og Roar, der er observerende og supplerende.

Analysemetode (Fælles)

Vi vil analysere vores interviews ud fra metoden Meningsfortolkning. Meningsfortolkning udspringer af den hermeneutiske filosofi. Meningsfortolkning kaldes derfor også hermeneutisk fortolkning. Vores projekt har et hermeneutisk videnskabsteoretisk udgangspunkt hvor vi er særligt opmærksomme på vores forforståelser og på, hvordan vores forståelser påvirker vores måde at skrive projektet på. Vi finder derfor, at dette valg er meningsfuldt. Når man er meningsfortolkende, benytter man oftest betydningen af det der bliver sagt, i f.eks. et interview, i sammenhæng med en teori. Man har ved

meningsfortolkning et perspektiv på hvad det er, der undersøges og dette påvirker den måde hvorpå man fortolker de forskellige interviews. (Kvale, 1997 s. 191-199)

Empiri der anvendes i projektet (Fælles)

I vores projekt har vi indsamlet data som vi benytter i vores analyse. Der redegøres for disse data for at give læseren en bedre forståelse af analysen.

Interview 1 (se bilag 5) - er interviewet med en netværksfamilie bestående af moster og onkel. Moster er socialrådgiver i børn- og unge handicap i en familieafdeling i en mellemstor dansk kommune. Onkel er specialist inden for IT området. De har søsterens datter i netværkspleje, som følge af, at barnet er blevet omsorgssvigtet af hendes biologiske forældre.

Interview 2 (se bilag 6) - er interviewet med en netværksfamilie, der har haft deres barnebarn i netværkspleje siden hun var 9 måneder. Årsagen er, at deres egen datter ikke har været i stand til at tage vare på barnet som følge af et mangeårigt stofmisbrug.

Undersøgelser af netværksanbringelser.

Udarbejdet af Katrine

I dette afsnit vil vi redegøre for, hvordan undersøgelser fra AKF og Ankestyrelsen karakteriserer netværksanbringelser. Formålet er at belyse, hvordan tidligere undersøgelser ser på de problemstillinger som vi har prøvet at analysere og finde frem til i vores projekt.

Derudover vil vi bruge afsnittet til at forklare hvordan andre har beskrevet netværksanbringelser og de udfordringer der er i den sammenhæng. Tanken er, at vi får en forståelse af, hvordan andre undersøgelser belyser netværksanbringelser. Forståelse er netop vigtigt fordi det er det udgangspunkt vi arbejder ud fra. Vi vil enkeltvis skildre rapporternes perspektiver og senere, i de kommende afsnit, inddrage disse.

Netværksanbringelser af AKF

Undersøgelsen "Netværksanbringelser, praksis og erfaring i 3 nordiske lande" af AKF (Nu Kora) (Se bilag 2) har vi valgt, fordi den belyser netværksanbringelse i de 3 nordiske lande, Danmark, Norge og Sverige.

I undersøgelsen beskrives, at samarbejde i familien, altså netværksfamilie og forældre imellem, er en forudsætning for en velfungerende anbringelse. Samarbejdet er altafgørende og en væsentlig forudsætning for at netværksanbringelsen ikke bryder sammen. Dette viser nedenstående citat.

Slægts- og netværksfamiliens kærlighed til barnet beskrives på tværs af lande som deres vigtigste kompetence, og barnets tilknytning til familien beskrives som det, der kan skabe et rigtig godt anbringelsesforløb. Udfordringerne i slægts- og netværksfamilier er de følelsesmæssige relationer mellem netværksfamilien og biologiske forældre, der kan skabe konflikter og splid og som i yderste konsekvens kan betyde, at anbringelsen bryder sammen, og barnet mister betydningsfulde personer.
(AKF, Netværksanbringelser 2011 side 10)

Vi ser det centrale i citatet - kærlighed til barnet - som et vigtigt udgangspunkt for en god anbringelse. Det er således også her, man kan finde kilden til, at dilemmaer og udfordringer kan opstå. Rapporten fortæller, hvordan relation og kærlighed kan anvendes til barnets fordel, men samtidig er det også det, der kan være årsagen til, at hele anbringelsen kan falde til jorden. Der er derfor en hårfin grænse mellem netværksfamilien og de biologiske forældre der skal forstås, imødekommes og plejes. Bliver der slækket på fokuset i forhold til relationerne kan dette ende op i, at man har et barn i mistrivsel der er fanget i krydsilden som egentlig foregår mellem de voksne. Vi tolker altså således at samarbejde og kommunikation er væsentlige faktorer, når konflikter opstår.

I rapporten er det beskrevet, at der i de undersøgte kommuner er fokus på at øge netværksanbringelser og initiativer der fremmer samarbejdet. F.eks. er familierådslagning en vigtig metode. De adspurgte socialrådgivere fortæller, at familierådslagning er et vigtigt redskab, at få i spil. Her sætter familien og barnet sig sammen med deres netværk og drøfter hvilke løsningsmuligheder der er, og herunder om der er ressourcer i netværket der kan understøtte og hjælpe familien.

(AKF, Netværksanbringelser 2011 side 44)

Det beskrives således at socialrådgiverne ser det som vigtigt, at det er dem, der får familien og netværket samlet så der er grobund for, at der kan skabes dialog og rum for, at man kan finde frem til løsninger, hvor det er familiens og netværkets ressourcer der bliver brugt.

Rapporten beskriver videre at det er mere tidskrævende for sagsbehandleren, at der er mere at tage hensyn til, og flere personer at samarbejde med, når der er tale om netværksanbringelse. Desuden peger undersøgelsen også på:

... at hvis familiemedlemmerne har et anstrengt forhold til hinanden kan anbringelsen blive meget problematisk. Tidligere følelser kan blusse op og vrede følelser af at være forrådt og krænket kan spille ind. Tilmed viser forskning at arbejdet med biologisk mor kan være det sværeste i støtten til slægtsplejefamilier. Dette gælder især omkring etablering af samvær med biologisk mor og samværsaftaler med biologiske forældre. Det er svært, fordi familien er tæt på hinanden og fysisk sammen ved familiebegivenheder og lignende. De følelsesmæssige problemstillinger kan være svære at tackle viser erfaringerne i kommunerne...

(AKF, Netværksanbringelser 2011 side 47-48)

Vi ser her en beskrivelse af nogle af de årsager der kan være med til at gøre en netværksanbringelse vanskelig. Der bliver beskrevet flere faktorer som kan være væsentligt grund til konflikt. Disse elementer i relationer, som både gælder på godt og ondt, er vigtige faktorer at have med i sine betragtninger og overvejelser, når man som socialrådgiver henleder sig på at netværksanbringe. Det betyder også, at man som socialrådgiver skal være indstillet på, at en netværksanbringelse er mere tidskrævende end en ordinær anbringelse. Som socialrådgivere er det os, der er barnets advokat. Det ved også socialrådgiveren, der skal sikre at der ikke er for stort konfliktniveau omkring barnet. Man kan argumentere for, at et manglende fokus på det nævnte vil kunne øge risikoen for konflikt og at anbringelsen kan bryde sammen.

Ankestyrelsens undersøgelse af hvordan netværket inddrages i børnesager.

Udarbejdet af Roar

I det følgende vil vi redegøre for, hvordan undersøgelsen ”Ankestyrelsens undersøgelse af hvordan netværket inddrages i børnesager” (Se bilag 3), ser på de udfordringer, som kommuner og socialrådgivere oplever i forbindelse med at skulle inddrage netværket ved sager om anbringelser. Dette beskrives bl.a. ud fra følgende citater.

... kommunen fremhæver også en række udfordringer ved netværksanbringelser, herunder bl.a. at barnet ofte bliver centrum i meget konfliktfyldte familieforhold, og at det er meget vanskeligt for kommunerne at styre barnets samvær med forældrene - også i sager hvor forældrenes adfærd udgør det primære anbringelsesgrundlag.
(Ankestyrelsen, Undersøgelse, 2013 side 3)

En af de store udfordringer i forhold til netværksplejefamilier, ifølge kommunerne, er at der ofte følger et konfliktfyldt familieforhold med i anbringelsen. Dermed risikerer barnet at komme i centrum for en kamp mellem bedsteforældre og biologiske forældre, eller mellem den del af familien, hvor barnet er anbragt og svigerfamilien.
(Ankestyrelsen, Undersøgelse, 2013 side 42)

Vi forstår disse udsagn således, at kommunerne her har en udfordring i forhold til netværksanbringelser, f.eks. fordi samværet kan give anledning til større konflikter end det er tilfældet i ordinær anbringelse. Relationen og det at de involverede kender hinanden skaber altså udfordringer, fordi kontakten personerne imellem virker naturlig. I modsætning til ordinær anbringelse hvor man kan sige at det naturlige vil være at det går igennem f.eks. sagsbehandler.

Der kan opstå konflikter fordi sagsbehandleren ikke kan kontrollere hvornår der er samvær, som konsekvens af, at de biologiske forældre har en relation til netværksfamilien, og det derfor vil være mere naturligt for dem at ”blande sig” i, hvornår samvær skal finde sted.

Følgende citater ser på ressourcebehovet i forbindelse med netværksanbringelser.

... som beskrevet har interviewkommunerne valgt at prioritere netværksanbringelser ved at sætte massivt ind med støtte til netværksplejefamilierne. Det kræver ifølge kommunerne 'mange møder, mange kræfter, mange ressourcer og masser af konfliktløsning' at opnå succesfulde netværksanbringelser.

(Ankestyrelsen, Undersøgelse, 2013 side 43)

Frederikshavn Kommune uddyber i undersøgelsen dette:

"Konflikterne i denne typer anbringelser er meget mere risikofyldte i forhold til sammenbrud i forhold til anbringelsen. Så vi er nødt til at være der til at få konflikterne løst. "

(Ankestyrelsen, Undersøgelse, 2013 side 43)

Vi ser det som at socialrådgiverne har et stort ansvar for at få netværksanbringelser til at fungere. Dette understøttes af følgende citat:

"Sammenbrud i anbringelser er altid problematisk for de involverede børn og unge, men sammenbrud i netværksanbringelser kan være ekstra traumatiske, fordi barnet oplever at blive fjernet fra dets biologiske familie 2 gange. "

(Ankestyrelsen, Undersøgelse, 2013 side 44)

Disse citater fra undersøgelsen tegner et billede af, at kommunerne oplever netværksanbringelser som værende særligt ressourcekrævende fordi der er behov for massiv opbakning til familien. Er denne opbakning ikke til stede vurderes der at være en markant risiko for at netværksanbringelsen bliver så konfliktfyldt at den bryder sammen, med deraf følgende negative konsekvenser for barnet.

Teorivalg (Fælles)

Vi vil tage udgangspunkt i de 3 begreber: anerkendelse, kommunikation og konflikt.

Anerkendelse med udgangspunkt i Alex Honneths anerkendelsesteori.

Vi mener, at måden hvorpå netværksfamilien anerkender den biologiske familie og barnet på, spiller en afgørende rolle i forhold til hvordan dilemmaer og udfordringer opstår, hvad de opstår af, og hvordan de håndteres, samt hvordan de tre forskellige anerkendelsesformer spiller en afgørende rolle i netværksfamiliernes beskrivelser af hele deres situation.

Kommunikation med udgangspunkt i kommunikationens 5 grundantagelser. Den grundliggende kommunikation spiller en afgørende rolle for netværksfamilierne i forhold til de relationer de indgår i, som konsekvens af at være netværksfamilie. Vi vil tage udgangspunkt i bogen "Kommunikation og samarbejde".

Konflikt fordi vores empiri viser, at centrale dilemmaer og udfordringer for netværksfamilierne er bekymringen for, at deres adfærd vil udløse en konflikt med forældrene og barnet. Angsten er her at netværksanbringelsen skal bryde sammen, fordi konflikten bliver for stor, og som følge af manglende "ligevægt" hos de biologiske forældre.

Hvor vi i forhold til anerkendelse har taget udgangspunkt i teoretikeren Alex Honneth, har vi i afsnittene om kommunikation og konflikt valgt en mere praksisorienteret tilgang til analysen. De valgte teoretiske indgangsvinkler udspringer af litteratur der har et praksisnært sigte.

Anerkendelse

Udarbejdet af Roar

I dette afsnit, vil vi benytte Alex Honneths anerkendelsesteori.

I Honneths teori er der tre anerkendelsesformer: Den første er kærligheds anerkendelse, den anden er den retlige anerkendelse og den tredje er social værdsættelse. Vi vil gennem analysen dele Honneths teorier op, så vi analyserer på hver af de tre anerkendelsesformer, han beskriver i sin teori.

Kærligheds anerkendelsen vedrører de menneskelige primære relationer - dvs. de kærlighedsmæssige bindinger mellem få personer. Der er altså tale om nære relationer mellem f.eks. venner og familie. Disse relationer samler Honneth under begrebet kærlighed. Han taler her om en følelsesmæssig og kropsbaseret anerkendelse. Kærligheds anerkendelsen karakteriserer Honneth som en af de mest elementære former for anerkendelse. Når man mødes af kærligheds anerkendelsen skaber det et positivt selvbillede, der forårsages af visheden om at anerkendelsen er til stede. Man kan sige, at anerkendelsen er stabil og vedvarende. (Høilund & Juul 2005, s 26)

Den retlige anerkendelse siger, at en ret ikke automatisk er en ret. Det, at der eksisterer domstole, myndigheder og samfundsstrukturer der understøtter disse er ikke automatisk udtryk for retlig anerkendelse. For at der er tale om retlig anerkendelse, skal det enkelte individ mødes med reel anerkendelse. Det er f.eks. ikke nok, at der hersker love, regler og domstole, hvis den enkelte ikke oplever, at de formelle regler overholdes. Respekten for den enkelte, er altså ikke knyttet til retlige strukturer, men til udøvelse af retten i praksis over for den enkelte. (Høilund & Juul 2005, s 26-27)

Social værdsættelse er udtryk for anerkendelsen af den enkeltes ret til at blive anerkendt for sin livsstil og levemåde. I den individualiserede verden er det altså udtryk for, at den enkelte anerkendes for de valg vedkommende træffer og deraf den måde, som vedkommende vælger at leve på. Honneth beskriver, at ved social værdsættelse bliver den enkelte anerkendt som en person, der besidder evner af grundlæggende værdi for samfundet. Honneth kalder også denne form for anerkendelse for solidaritet. Hvis det enkelte individ fratages denne anerkendelse, begrænses den individuelle handlefrihed. (Høilund & Juul, 2005 s. 26-27)

Når man snakker om anerkendelse er det en vigtig forudsætning, at den er gensidig. Hvis anerkendelsesforholdet ikke er gensidigt, vil det mislykkes. Pointen er at det ikke er muligt, at søge anerkendelse hos en person, man ikke selv anerkender. Man kan sige, at der er tale om et ulige magtforhold mellem 2 individer, der forsøger at opnå anerkendelse. (Høilund & Juul, 2005 s. 22 og 23).

Kærligheds anerkendelse

Udarbejdet af Katrine

I forhold til kærligheds anerkendelsen er der i vores empiri en række citater som vi vil anvende, fordi netværksfamilierne beskriver at være i situationer, hvor kærligheds anerkendelsen spiller en væsentlig rolle i forhold til deres oplevelse af, at være i et dilemma.

T: der var også en periode hvor P. hagede efter nogen at kalde mor og far.

D: Ja hun havde en lang periode, hvor hun faktisk gerne ville i en almindelig plejefamilie.

T: Ja for så tænkte hun, at så kunne de blive mor og far, men det kunne de jo ikke bare sådan lige.

D: Det der var vigtig for hende, det var, at hun kunne få nogle hun kunne kalde mor og far, og få nogle der ville elske hende. Hun sagde til os, i kan jo aldrig blive min mor og far... for hende var det bare symbolet på at få det bedre, at have nogen man kunne kalde mor og far.

(Se bilag 5 s. 18)

I dette citat, ser vi det som at barnet udtrykker en tydelig efterspørgsel efter kærligheds anerkendelse. Netværksfamilien fortæller her, at barnet godt ved, at kærligheds anerkendelse kommer fra ens forældre. Dette lægger et pres på netværksfamilien i forhold til den rolle de

har påtaget sig som netværksfamilie. Barnet efterspørger altså en bestemt form for anerkendelse, som man ud fra Honneths teori får fra sine primære relationer.

Dette vises af nedenstående citat.

D: og det kunne vi jo også sige til hende, det er rigtig P. vi kan ikke blive din mor og far, og vi kan ikke, hvor gerne vi end ville, lave om på de ting der er sket. Vi kan være her for dig fra nu af, og resten af dit liv og det vil vi altid være. Og uanset om du bor her eller i en plejefamilie, så vil vi altid være her for dig, men vi kan ikke blive din mor og far. Og for hende var det bare symbolet på at få det bedre, at få en mor og far...

(Se bilag 5 s. 18)

Vi opfatter dette citat som, at netværksforældrene oplever et press for at påtage sig rollen som mor og far. Men også et press for at påtage sig en rolle, der gør at barnet føler sig anerkendt.

Barnet efterspørger voksne, der varetager rollen som mor og far. Man kan argumentere for, at netværksforældrene afviser, at give barnet denne anerkendelse fordi de konkret ikke ønsker at påtage sig den rolle. Omvendt kan man også argumentere for, at de faktisk imødekommer barnets forespørgsel, fordi de påtager sig den rolle som oprindeligt tilhører de biologiske forældre.

Her mener vi, at netværksfamilien står i et dilemma fordi de på den ene side ønsker at være der for barnet i rollen som primære omsorgsgivere, men barnet forlanger det på en måde som de ikke ser sig i stand til at leve op til.

Netværksforældrene håndterer dette dilemma ved at afvise barnets konkrete forespørgsel på at definere sig som hendes mor og far, og alligevel forsøge at imødekomme barnets forespørgsel om kærligheds anerkendelse ved at forklare barnet den måde, de oplever at være i stand til at vise kærlighed på. Men samtidig ser vi en tvetydighed i form af netværksfamiliens andre børn. De alder netværksforældrene for mor og far. Det er dette, netværksplejebarnet også

ønsker at blive en del af. Netværksforældrene prøver at inkludere barnet i deres inderste familie, men samtidig ekskluderer de hende, fordi de vedholder at blive i rollerne som moster og onkel. Dette kan gøre, at selvom netværksforældrene oprigtig mener de vil være primære omsorgsgivere for barnet, kan barnet føle, at det altid vil stå i skyggen af netværksfamiliens biologiske børn. I henhold til Honneths kærligheds anerkendelse, betyder dette, at de forsøger at imødekomme barnets behov for kærlighed på et mor og far plan, samtidig med at de forsøger, at opretholde de nuværende familie definitioner.

Man kan argumentere for, at netværksforældrene giver barnet anerkendelse i form af social værdsættelse. Social værdsættelse vil vi komme yderligere ind på senere i dette afsnit.

Retlig anerkendelse

Udarbejdet af Roar

Videre fra kærligheds anerkendelsen vil vi nu analysere ud fra den retlige anerkendelse.

Ligesom med kærligheds anerkendelsen er der i vores empiri en række citater vi vil koble sammen med Honneths retlige anerkendelse.

I interviewet bilag 1 fortæller netværksfamilien, at de har fået indtrykket af, at anbringelsen af barnet er retligt anerkendt fordi kommunes ungekonsulent har henvendt sig og forespurgt, om barnet kunne bo hos dem. På baggrund af den henvendelse fra ungekonsulenten, mener kommunen, at familien internt har indgået en privat aftale om, at barnet skal bo hos moster og onkel. Dette mener moster og onkel ikke er tilfældet. De mener, at fordi ungekonsulenten, som er ansat af kommunen, henvender sig på vegne af kommunen, så er det en retlig anerkendelse i forhold til, at det lovmæssige er korrekt opfyldt. Altså, at der er grundlag for anbringelse, og at kommunen vil træffe afgørelse om anbringelse, så hele det juridiske aspekt er opfyldt. Så situationen lige nu er, at moster og onkel ikke i juridisk forstand er netværksfamilie. De har barnet i pleje, fordi de internt i familien er kommet frem til, at det er det bedste for barnet - ifølge kommunens opfattelse. Dvs., at alle udgifter der er forbundet med at have barnet i pleje, sørger netværksfamilien selv for. Kommunen anerkender dem ikke som plejefamilie til barnet.

D: Den 11. marts blev vi så ringet op af sagsbehandleren, og fik at vide, at de havde fundet grundlag for anbringelse. Men vi har jo så fundet ud af efterfølgende at...jeg

var så dum og naiv og tro at når de havde fundet grundlag for anbringelse så gjaldt anbringelsen fra det tidspunkt. Og det ved vi så ikke endnu om hvornår den gælder fra. Fordi...sagsbehandleren ved ikke hvornår den gælder fra.

(se Bilag 5 s. 6)

I forhold til ovenstående citat mener vi, at man ud fra Honneths teori om retlig anerkendelse kan sætte spørgsmålstejn ved, om netværksfamilien møder den retlige anerkendelse. Familien forventer, at få en retlig afklaring af, at de er netværksfamilie. Kommunen imødekommer ikke det lovmæssige korrekt. Fordi kommunen ikke anerkender de lovmæssige krav, der er omkring netværksfamilier, sætter det familien i et dilemma. Dette dilemma fremhæver vores næste citat.

D: Men problemet i det her er jo også... og det tænker jeg, er et generelt problem i forhold til netværk. Jeg ser problemet i, at man er ikke part i sagen. I hele denne periode har vi jo ikke været part i sagen, så når jeg har henvendt mig har jeg bare fået at vide, at "i er jo ikke part i sagen, og at det jo er P. der er part i sagen, og hendes mor og far". Min søster står og har endda givet samtykke til at vi må. Det har de (kommunen, red.) så også gjort senere, netop fordi det var et problem, at P. boede her, men vi måtte ikke udtale os om, hvordan P. havde det, og derfor var de ligeglade med det vi sagde.

Når jeg ringede med mine bekymringer så har det fyldt rigtig meget hos P. om hun vidste, om hendes mor var i godt humør og om hun måtte blive her, eller om hendes mor pludselig blev i dårligt humør, og stod uden for døren og ville have hende med. Det er jo en frygtelig usikkerhed at bringe et barn i. Og vi har jo forsikret hende alt det vi kunne, at vi ville gøre alt det vi kunne for at passe på hende, men det har vi jo ikke kunnet love hende, for det har vi ikke vidst.

(Se Bilag 5 s. 7)

I forhold til ovenstående citat tolker vi det sådan, at netværksfamilien er i et dilemma, fordi de ikke kan give barnet den tryghed og vished som barnet har brug for, fordi den retlige anerkendelse ikke er der fra kommunens side. Vi tolker således dette som, at netværksfamilien føler sig svigtet i forhold til den retlige anerkendelse, som de har en

forventning om at få fra kommunen. Netværksfamiliens oplevelse er, at kommunen ikke ønsker at give den retlige anerkendelse, fordi det fungerer med den private aftale, som kommunen mener der er indgået. Netværksfamilien oplever, at kommunen ikke ser dem som part i sagen. Dette oplever de som et problem, fordi de ikke kan give udtryk for, hvordan barnet har det, og dermed sikre barnet den hjælp og de rammer, som de mener barnet har behov for. Det dilemma netværksfamilien oplever i forhold til kommunens manglende anerkendelse af det retlige gør, at de hele tiden skal forholde sig til, at biologiske forældre til en hver tid kan tilbagekalde deres samtykke. Dette mener netværksfamilien gør, at hele processen med at give tryghed for barnet, bliver vanskeliggjort, fordi de netop ikke kan give en garanti på, at det ikke vil ske. Man kan derfor argumentere for, at hvis kommunen gav netværksfamilien den retlige anerkendelse, ville den tryghed barnet efterspørger komme af sig selv. Dermed kan man påstå, at fordi den retlige anerkendelse ikke bliver imødekommet, kan de ikke fungere optimalt som netværksfamilie. Altså, rammerne er ikke fastsat, og derved bliver det hele mudret og der er hele tiden stressfaktorer i netværksfamilien i forhold til barnet. Man kan gå videre og sige, at fordi den retlige anerkendelse i dette tilfælde ikke imødekommes, så vanskeliggør det netværksfamiliens evne til at imødekomme den kærlighedsmæssige anerkendelse.

Social værdsættelse

Udarbejdet af Katrine

Videre fra den retlige anerkendelse vil vi nu analysere ud fra den sociale værdsættelse på samme måde som vi har analyseret ud fra de to andre anerkendelsesformer og vores empiri.

I afsnittet om kærligheds anerkendelsen nævner vi, at netværksfamilien ikke imødekommer barnets efterspørgsel efter kærligheds anerkendelse, da de ikke vil gå med på, at lade barnet kalde dem mor og far. Men vi mener, at man kan argumentere for, at de giver barnet social værdsættelse i stedet. De forsøger at imødekomme hendes individuelle behov ved at påtage sig rollen som omsorgspersoner. En rolle der er ekstraordinær og som opstår fordi hendes biologiske forældre ikke er i stand til, at give hende kærligheds anerkendelsen. De oplever ikke at være i stand til at give hende kærligheds anerkendelsen i form af at kunne kalde dem mor og far. De imødekommer hende til gengæld ved at anerkende hendes behov for omsorg og for at føle sig elsket. Dette imødekommer de ved at fortælle hende, at selvom de ikke er hendes mor og far, elsker de hende og vil støtte hende og være der for hende til hver en tid.

Her er det den sociale værdsættelse der er i spil fordi de anerkender barnet for dets individuelle behov, for at have brug for udefrakommende omsorgspersoner, et behov et barn i en velfungerende familie ikke har.

Vi vil ud fra følgende citater nu se på hvordan social værdsættelse også kan bringe netværksfamilier i dilemmaer.

Forud for følgende citat har netværksforældrene beskrevet et forsøg på at tydeliggøre barnets bekymrende tilstand over for de biologiske forældre. Konsekvensen var, at de biologiske forældre i en lang periode ikke tillod barnet at se sin moster og onkel. (Bilag 1 side 2-3)

D: Så der fandt vi ud af, at det var i hvert fald ikke smart at sige noget på den måde, fordi så gjorde det jo, at P. i lang tid ikke fik lov til at komme her rigtig. Jeg ved ikke helt om P. husker det helt sådan, for det fik hun jo ikke at vide. Jeg tror måske hun har oplevet, at det er os, der har været med til at svigte hende, fordi vi prøvede nogle ting, men ikke fik lov til det. Vi ville jo ikke involvere hende i hvad vi egentlig havde forsøgt. Hun oplever bare, at alle voksne omkring hende har svigtet, fordi der ingen voksne er, der har hjulpet. (Se bilag 5 s. 3)

Vi tolker dette citat som, at netværksforældrene her har gjort et forsøg på, at imødekomme barnets efterspørgsel om hjælp (før de blev netværksfamilie). De har altså forsøgt, at give barnet social værdsættelse, i forhold til barnets unikke behov. De biologiske forældre reagerer negativt på, at moster og onkel ser barnets behov og prøver at imødekomme behovene ved at anerkende dem. Dette bringer netværksfamilien i et dilemma. De føler et behov for, at anerkende barnets særlige behov, men bliver forhindret af dette, af de biologiske forældre. Man kan her sige, at fordi netværksfamilien og biologisk familie, ikke har samme opfattelse af, hvor henne der skal anerkendes, så opstår der et dilemma.

Vi har i starten defineret anerkendelse helt generelt med, at den altid skal være gensidig, for at der er tale om reel anerkendelse. Der kan her argumenteres for, at der i forhold til mosteren og hendes søster, som er barnets biologiske mor, opstår en ulighed i anerkendelsen. Moster

prøver, at anerkende barnets særlige behov ved at snakke med hendes søster om barnets særlige behov. Derved kan der argumenteres for, at hun ikke anerkender søsteren som "god nok" mor til barnet. Altså, der opstår en uligevægtig anerkendelse. Dermed kan man med andre ord sige, at magtbalancen bliver forskudt. Konsekvensen af den uligevægtige anerkendelse er, at de gode intentioner falder til jorden, fordi der ikke er gensidig anerkendelse i og med, at biologisk mor føler sig set ned på. Dermed opstår der en situation, hvor de gode intentioner om at se barnets individuelle behov for social værdsættelse ikke kan imødekommes, fordi den gensidige anerkendelse ikke er opfyldt.

For at samle op på vores analyse ud fra Honneths teori ser vi, at i forhold til de dilemmaer vi har belyst, kan de tre anerkendelsesformer komme i konflikt med hinanden. Dette kan være fordi, de specifikke dilemmaer kræver mere end blot en anerkendende tilgang. Vi ser det som, at anerkendelsen i sig selv ikke kan stå alene. Vi mener, at for at få løst nogle af dilemmaerne, er man nødt til, at få input fra andre fronter også. Dette kunne være i form af kommunikation og konfliktmægling. Hvis vi henholder denne opfattelse i forhold til de rapporter vi tidligere i vores projekt har skrevet et afsnit om, kan vi her se, at familierådslagning kunne være et godt bud på, at hjælpe familierne med at komme videre fra de dilemmaer de er i. Det handler om at skabe rum og plads til, at man kan have uenigheder.

Kommunikation

Udarbejdet af Katrine

I dette afsnit vil vi se på kommunikationens betydning i forhold til de dilemmaer og udfordringer som netværksfamilierne befinder sig i og hvordan kommunikationen påvirkes, men også skaber og har betydning for de dilemmaer og udfordringer som netværksfamilierne oplever.

Vi har valgt, at tage udgangspunkt i fem grundlæggende antagelser i forhold til kommunikation.

- Mennesker kan ikke, ikke- kommunikere.
- Enhver kommunikation har et indhold og relationsaspekt.

- Oplevelse af, at en relation bestemmes af hvordan aktørerne punktuerer kommunikations- sekvenserne mellem sig.
- Mennesker kommunikerer både digitalt og analogt.
- Al kommunikation sker i relationer.

(Hermansen, Mads mfl. 2004, s 55)

Vi mener, at disse grundantagelser er vigtige, fordi de kan bruges til at forklare hvordan kommunikation virker og anvendes. Vi vil derfor benytte de 5 grundantagelser til at forklare hvordan udveksling af information (kommunikation) i relationerne omkring netværksfamilien skaber forståelser og i nogle tilfælde misforståelser. Dette kan medføre at netværksfamilierne oplever kommunikationen som en udfordring, eller som noget, der skaber udfordringer og dilemmaer.

Vi vil i det følgende enkeltvis analysere ud fra de 5 grundantagelser.

Mennesker kan ikke, ikke-kommunikere

Vi kan ikke, ikke kommunikere, ikke engang hvis vi i en situation forholder os tavse og bruger et afvisende kropssprog. At forholde sig tavs og være afvisende i sit kropssprog er en adfærd. Ikke adfærd eksisterer ikke. Et menneske vil altid udvise en adfærd uanset hvad hensigten i en given situation er. Af dette udspringer altså, at man altid vil udvise en adfærd og altid vil kommunikere. (Hermansen, Mads, mfl. 2004 s 55)

I følgende uddrag fortæller netværksmor, om barnets reaktion og manglende ytringer i form af skrig der ellers kendetegner børn på under 2 år.

”... Jeg tænkte, åh. Et barn der måske skriger om natten. Det var bare ikke til at holde ud. Men E sagde ikke en lyd. Hun var ikke vant til at der kom nogen, og så kan man jo lige så godt tie stille. ” (Se bilag 6 s. 3)

I dette citat ses det, at netværksfamilien har en forventning om at et barn under 2 år udtrykker sig i form af skrig. Dette er dog ikke tilfældet, og netværksfamilien tolker dette som, at barnet

ikke er vant til at blive draget omsorg for. Netværksfamilien opfatter altså, at barnet ikke giver udtryk for de behov, et barn under 2 år burde gøre og ser dette som adfærd de tolker på. Altså, dette viser, at selvom barnet ikke giver udtryk for dets behov i form af den adfærd andre opfatter som “normal” bliver der alligevel kommunikeret. Dette passer på, at mennesker ikke, ikke-kommunikerer. Her er det barnets kropssprog og mangel på kommunikation der bliver tolket på.

Vi vil nu se på en situation der giver en indikation af at selvom den biologiske far ikke giver udtryk for at han ikke magter at have samvær med sin datter, så er det det der bliver opfattet af omgivelserne. Dette får konsekvenser for samværet. Det, der kunne opfattes som manglende kommunikation, kan ud fra et adfærdsmæssigt perspektiv ses som manglende evne til at have samvær med barnet.

... også fik han lov til at se hende under overvåget samvær. Så kom han, og så var han mere eller mindre skæv, eller også svedte han fordi han ikke havde stoffer, eller også kom han slet ikke... jeg ville ikke bare aflevere hende, for hun var ikke så gammel. Hun blev simpelthen så ked af det så jeg ringede til kommunen og sagde simpelthen at jeg ikke ville stille op til mere. Hun kommer ikke derover mere, når han ikke kommer. Og det har jeg aldrig hørt noget for.

(Se bilag 6, s. 10-11)

Vi mener at begge de nævnte udsagn kan give en forståelse af, at når netværksfamilierne umiddelbart mødes med hvad der kan opfattes som “ikke kommunikation”, så er der alligevel tale om kommunikation. Denne adfærd bliver forstået og tolket på. Derfor har det også konsekvenser. Altså, her ses det tydeligt, at adfærd også er kommunikation. Barnet ser sin far komme uoplagt og ikke tilstedeværende, og ellers kommer han slet ikke. Dette opfatter barnet og netværksfamilien som, at den biologiske far ikke magter, at have samvær med barnet. Samtidig med, at netværksfamilien og barnet har den opfattelse, så påvirker det også barnet negativt. Netværksfamilien kommer altså i en situation hvor de er nødt til at håndtere situationen ud fra barnets bedste. Dermed kan man argumentere for, at der opstår et dilemma. På den ene side er det godt for barnet at se sin biologiske far, men på den anden side er de

nødt til at beskytte barnet mod skuffelser og svigt. Derfor, mener netværksfamilien, at det er bedst samværet bliver stoppet, af hensyn til barnet.

Adfærden kan ses som at der ikke udtrykkes et bevidst budskab. Men adfærden bliver fortolket, og på baggrund af denne fortolkning opstår der en forståelse der aftvinger handling. Netværksfamilien bliver altså bragt i en situation hvor de opfatter, at den biologiske far ikke magter at have samvær. Denne udfordring tackler de ved med succes at forsøge at stoppe samværet.

Enhver kommunikation har et indholds og relationsaspekt.

Udarbejdet af Roar

Denne antagelse er en konsekvens af den første antagelse om ikke kommunikation. Denne antagelse siger, at al kommunikation rummer et budskab og et metabudskab. Med metabudskab menes der, hvordan budskabet skal modtages. (Hermann, Mads mfl. 2004 s 56)

Dette ser vi eksempler på i det følgende, hvor moster og onkel har forsøgt at imødekomme deres alvorlig bekymring for barnet ved at snakke med den biologiske mor om de problemstillinger deres bekymringer gik på.

D: og vi snakkede rigtig meget om hvordan vi kunne sige de her ting som P. havde fortalt til os... fordi vi ikke ville være dommere over hvad der er rigtig og forkert, men vi var jo rigtig bekymrede. Så der fandt vi ud af at det var i hvert fald ikke smart at sige på den måde, fordi så gjorde det, at Pernille i lang tid ikke fik lov til at komme her.

(Se bilag 5 s. 3)

Vi tolker dette som, at mosteren forsøger at kommunikere et budskab om, at barnet har problemer. Intentionen er, at barnets forståelse af ikke at blive elsket kan blive imødekommet. Mosterens intention er altså at beskytte barnet. Metabudskabet kan bl.a. være at den biologiske mor skal være opmærksom på, at hendes datter har alvorlige problemer. Modtageren af budskabet, den biologiske mor, opfatter dog det væsentlige i sin søsters

budskab som at hun ikke lever op til sin rolle som mor, altså at hun ikke er “en god nok mor.”

Den biologiske mor forstår det tilsyneladende anklagende. Dette mener vi kan tolkes således, at mosteren ikke har haft succes med at komme igennem med hendes budskab. Lige præcis denne problemstilling kan refereres til Honneths anerkendelses begreber. Her er der ikke en ligeværdig anerkendelse. Den biologiske mor opfatter at hendes søster kritiserer hende, derved føler hun sig ikke anerkendt, og går i forsvarsposition. Når kommunikationen går skævt, kan man argumentere for, at der opstår dilemmaer og konflikter. I dette tilfælde er der en konflikt ved, at mosteren mener der er et vigtigt budskab, der skal kommunikeres om via dialog, men iogmed hun ikke formår at kommunikere på et ligeværdigt plan, opstår der misforståelser, mistroiskhed og derved opstår der en konflikt i form af, at moster og onkel ikke ser barnet i et godt stykke tid derefter. Derved opstår et dilemma i form af, at netværksfamilien må overveje hvilke budskaber og hvordan budskaberne skal formidles, til de biologiske forældre. Dilemmaet kan f.eks. være om en given vigtig information skal kommunikeres til de biologiske forældre, pga. dens vigtighed, eller om risikoen for konflikt gør at det skal undlades eller om de skal overlade opgaven til kommunen.

Oplevelse af, at en relation bestemmes af hvordan aktørerne punktuierer kommunikations sekvenserne mellem sig.

Uarbejdet af Roar

Når der kommunikeres, kan det samme budskab opfattes forskelligt, f.eks. af to forskellige modtagere, men også når én person overbringer et budskab til en anden. Man taler om, at man punktuierer kommunikations- sekvenserne og ud fra disse punkter tolker betydningen af hvad der bliver kommunikeret.

En person kan f.eks. forsøge at virke imødekommende ved at ville give en anden et kram i forbindelse med et møde, men modtageren kan opfatte dette som intimiderende og grænseoverskridende. Den samme handling, eller de samme ord, kan altså opfattes forskelligt. Dette skyldes ikke alene tolkningen men også at den enkelte lægger mærke til, eller man kan sige, ubevidst lægger vægt på, forskellige elementer i det kommunikerede. Altså, der er en budbringer som har én opfattelse, men det er ikke nødvendigvis den samme opfattelse som

modtageren har, fordi hvert enkelt individ har forskellige opfattelser af det kommunikerede. (Hermann, Mads, mfl. 2004 s 57-58)

Et eksempel på dette, viser nedenstående citat:

Vi har jo fået at vide første gang vi henvendte os til kommunen, "kan du ikke ringe tilbage om 2 måneder, for så er der ansat en barselsvikar". NEJ! Det kan jeg ikke. Så fik jeg fat i en, hvor jeg sagde, at jeg var rigtig bekymret for P. Og fordi de blev ved med at henholde sig til, at der var blevet indgået en privat aftale om at P. kunne være her. Prøv at høre her, jeg blev ringet op af jeres ungekonsulent der er ansat i en ungeenhed i V. kommune. For mig er hun ikke en privatperson. Hvis min søster havde ringet og spurgt så havde det været en privat aftale. Når vi bliver ringet op af en ungekonsulent så er det for mig ikke en privat aftale, så er det for mig det offentlige der er inde over. Ergo er det ikke en privat aftale. Jamen hun havde jo ringet på vegne af min søster og svoger og spurgt om P. måtte bo her. (Se bilag 5 s 13)

I forhold til det nævnte citat tolker vi, at der her er tale om flere forskellige opfattelser af samme sag. Vi prøver at tage de forskellige briller på.

Ud fra netværksfamiliens perspektiv tolker vi, at de opfatter hele situationen omkring anbringelsen som, at kommunen har taget beslutningen om, at barnet skal anbringes. De tror på, at fordi det er en ungekonsulent fra kommunen som ringer, så er det en aftale de har indgået med kommunen.

I forhold til det kommunale perspektiv, forstår vi det sådan, at kommunen mener at ungekonsulenten der er ansat af kommunen, har hjulpet familien til at indgå en privat aftale, i forhold til at barnet skal bo hos moster og onkel.

Disse to perspektiver på samme kontekst, viser os, at selvom budskabet egentlig er det samme, så kan man opfatte det forskelligt. I forhold til den hermeneutiske tilgang, som vi har valgt i vores videnskabsteori afsnit, kan man her sige, at det er de impliceredes forforståelser for, hvem der skal agere og reagere i den specifikke situation, der er afgørende. Fordi de har

forskellige forforståelser og forståelser af situationen, opstår der misforståelser om, hvorvidt anbringelsen af barnet er en aftale med kommunen, eller en privat aftale familien imellem.

Al kommunikation sker i relationer.

Denne grundantagelse siger, at al kommunikation sker i relationer. Relationerne kan enten være symmetrisk eller asymmetriske. Forudsætningen for at symmetriske og asymmetriske relationer fungerer er, at de kommunikerende parter accepterer deres roller. Ved den symmetriske kommunikation er parterne ligeværdige. Hvorimod der i den asymmetriske kommunikation er en ulighed mellem parterne. Et eksempel på dette kan være, at relationen mellem studerende er ligeværdige, fordi de studerende er i samme situation. Relationen er altså symmetrisk. Forholdet mellem en studerende og en censor er derimod asymmetrisk, fordi censoren har autoritet til at træffe beslutning om den studerendes karakter. Det er altså censoren der bedømmer og den studerende der må underkaste sig bedømmelsen og censorerens autoritet til at bedømme. (Hermann, Mads, mfl 2004 S. 60-61)

Følgende citat giver et eksempel på at netværksfamilien oplever relationen til de biologiske forældre som værende asymmetrisk.

D: Altså jeg vil sige, at (ansvaret for kommunikationen, red) ligger helt klart på vores banehalvdel, vi skal være professionelle. Jeg skal ikke være den hysteriske søster, fordi så snakkede vi ikke sammen. Og jeg er helt sikker på at hvis ikke vi forsøgte at være så neutrale, som vi i hvert fald synes vi er og ser det fra P.s side, så havde der ikke været nogen kommunikation.

(se bilag 5 s. 9)

Relationen kan her ses som asymmetrisk fordi netværksfamilien ser sig som havende ansvaret for, at kommunikationen med den biologiske familie i det hele taget finder sted. Ligeledes beskrives det, at netværksfamilien i deres kommunikation med de biologiske forældre er nødt til at tage særlige hensyn i den måde de udtrykker sig på, for ikke at risikere at de biologiske forældre pludselig ikke vil have, at barnet bor hos sin moster og onkel. De har en gang oplevet, at kommunikationen ikke gik som intentionen var, og derfor holdte de biologiske

forældre barnet fra dem. Så fordi kommunen ikke har givet barnet den sikkerhedslinje som der er brug for i forhold til barnets tryghed, er netværksfamilien nødt til, hele tiden, at veje og overveje hvordan deres næste træk i forhold til kommunikationen med de biologiske forældre skal være. Dette betyder, at fordi de ikke er ligeværdige i den kommunikation der er nødt til at være, er det netværksfamilien der er den dominerende og dermed også dem, der uden at ville det, har ansvaret for, at kommunikationen opretholdes uden, at skabe konflikter der er u hensigtsmæssige for barnet. Altså, det er dem der i dette perspektiv bliver beskytterne og omsorgsgiverne for barnet.

Mennesker kommunikerer både digitalt og analogt. (Fælles)

Når mennesker kommunikerer sker det grundlæggende på to måder. Den ene er digital kommunikation, og den anden er analog kommunikation. Digital kommunikation er kommunikation gennem tegn og signaler. De ord vi bruger i sproget er hovedsageligt digitale. Der er ingen lighed mellem tegnet og tegnets betydning. F.eks. ligner ordet bil ikke det det betegner. Samtidig med at vi kommunikerer digitalt kommunikerer vi også analogt. Her spiller tonefald, gestus og kropsholdning den afgørende rolle. I den analog kommunikation er der større lighed mellem det der udtrykkes og måden det udtrykkes på. Hvis et barn f.eks. råber af glæde, vil styrken af råbet og glædens intensitet være i overensstemmelse med hinanden. (Hermann, Mads, mfl. 2004 s 59)

I vores projekt er det datamateriale vi benytter i form af tekst. Vores datamateriale er altså digitalt. De analoge data er gået tabt i transskriptionen fra vore optagelser og transformationen til tekst.

Men, i forbindelse med, at vi har afholdt interviews, har vi fået dannet os et indtryk af netværksfamilierne. Vi har gennem deres fortællinger om hver deres forskellige situation fået med, hvad der påvirker dem, hvor det er vigtigt vi lyttede ekstra efter, og hvornår det var følsomt for netværksforældrene at snakke om deres situation. Fordi vi har fået alle de indtryk med, som en interviewsituation giver, er det også det, som vi har med os i analysen. Vi analyserer som hovedregel ud fra det sagte, men vi kan ikke undgå, at blive påvirket af hele den stemning og de signaler som netværksfamilierne har vist os i interviewsituationerne. Så man kan sige, at vi går ind til interviewet med vores forforståelse og den bliver påvirket til

en ny forståelse af både det digitale og det analoge i kommunikationen med netværksfamilierne. I vores analyse og vores forståelse af det transskriberede og af de uddrag vi benytter i analysen, vil vi således være påvirket af den analoge kommunikation der har påvirket os i selve interviewsituationerne. Ved at have oplevet den analoge kommunikation under interviewene bliver informationen vi kan udtrække af materialet langt mere righoldig end det ville have været tilfældet, hvis der kun havde været den digitale kommunikation - f.eks. ved, at interviewene var blevet besvaret skriftligt uden vores tilstedeværelse.

I det følgende vil vi forsøge at redegøre for hvordan vi har oplevet netværksfamilierne i interviewsituationerne.

I begge interviewsituationer, har hele stemningen været, at begge familier har haft en kærlighed til barnet, som har drevet dem til, at være i de konflikter og dilemmaer som har været under hele processen i forhold til at være netværksfamilie. Vi har opfattet, at det er den kærlighed der har drevet dem. Ønsket om, at hjælpe det konkrete barn til, at få det bedre og til at give dem en opvækst der kan ruste dem til at blive "normale" voksne. Samtidig er det vores forståelse, i begge interviewsituationer, at kampen med kommunen har været enorm svær og ressourcekrævende. Der er ingen tvivl om, at begge familier efterlader os med en stor beundring for dem. Det kræver enormt meget af dem, at være i lige præcis deres situation. Selvom netværksfamiliernes historier og baggrund er så forskellige, kan vi alligevel se mange af de samme dilemmaer dukke op.

Vi oplevede, at familierne under interviewene var gode til at inddrage os i de frustrationer og den magtesløshed de oplevede undervejs, ligesom de også med begejstring fortalte om de succesoplevelser, de så for børnene.

Udarbejdet af Katrine

I forhold til de 5 grundantagelser i kommunikation vi har analyseret ud fra mener vi, at kommunikation spiller en afgørende rolle. Dette mener vi fordi, netværksfamilierne er nødt til at være særlige opmærksomme på deres kommunikation med omgivelserne. Dette gælder både mod de biologiske forældre men også mod kommunen. Kommunikationen påvirker relationerne hvor konsekvenserne kan være konflikt der kan skade barnet og netværksfamiliernes mulighed for at drage omsorg for barnet. Kommunikationen i sig selv

bliver således en udfordring for netværksfamilierne. Hvis vi sammenligner med en ordinær anbringelse, kan man argumentere for, at kommunikationen her ikke er lige så krævende som ved en netværksanbringelse. I en ordinær anbringelse er det ikke vigtigt på samme måde som i en netværksanbringelse, at have biologiske forældre med på sidelinjen. I en ordinær anbringelse har plejeforældrene ikke en relation på den ene eller den anden måde til biologiske forældre. De har ikke valgt barnet af kærlighed, som man kan argumentere for, er tilfældet i en netværksanbringelse.

Hvis vi holder dette afsnit om kommunikation op imod afsnittet om “undersøgelser af netværksfamilier”, kan vi se, at der i undersøgelserne bliver lagt enorm vægt på netop kommunikation. Undersøgelserne peger på, at hele grundkernen i en god anbringelse i netværket går på, at der er mulighed for en god kommunikation. Vi vil hævde, at hvis der var grundlag for bedre kommunikation i de netværksfamilier vi har brugt, kunne meget tyde på, at det kunne ende ud i gode og solide anbringelser. En forudsætning for god kommunikation er, at rammerne for god kommunikation er til stede. Undersøgelserne peger bl.a. på at risikoen er konfliktfyldte forhold mellem netværksfamilie og biologisk familie, og ligeledes beskrives det, at etablering og vedligeholdelse af en netværksanbringelse er ekstra ressourcekrævende. Vi har tidligere nævnt familierådslagning som et tiltag der kan være stabiliserende. I det hele taget mener vi, at en hyppig kontakt mellem sagsbehandler, netværksfamilie og biologiske forældre, hvor sagsbehandleren bliver en permanent støttende faktor, vil kunne imødekomme de ekstra udfordringer der er i forbindelse med kommunikationen omkring barnet.

Konflikt

Udarbejdet af Katrine

I dette afsnit vil vi se på konflikterne og konflikt risikoen som netværksfamilierne oplever.

Vi vil ud fra center for konfliktløsnings definition, Galtungs konflikttrekant og konflikttrappen, analysere netværksfamiliernes konflikter.

Definitionen lyder som følger. Konflikter er uoverensstemmelser, der indebærer spændinger i og mellem mennesker. En konflikt skal ud fra dette opfylde to betingelser. Den skal dreje sig om en sag og påvirke en relation. (Bendsen, Palle mfl. 2012 s. 16-17)

Ifølge Galtungs klassiske konflikttrekant er konflikter i sig selv hverken “gode” eller “onde”. Konflikter kan både være skabende og destruktive. I Galtungs konflikttrekant er der tre punkter.

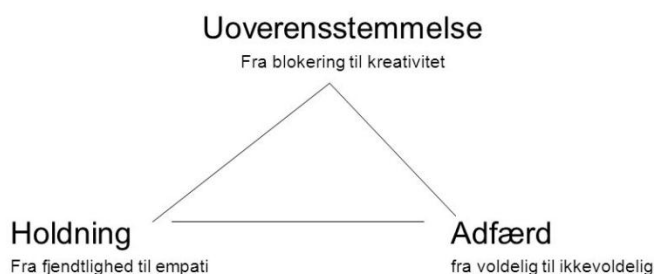
1. *Uoverensstemmelse*. Parterne i konflikten vil ikke det samme. De har forskellige mål eller de har ens mål, men står i vejen for hinanden.

2. *Holdninger*. Negative holdninger og følelser kan føre til en destruktiv konflikt

3. *Adfærd*. Fjendtlige holdninger kan f.eks. bane vejen for en negativ adfærd, verbal vold eller i yderste konsekvens fysisk vold.

Figur 1

Galtungs klassiske konflikttrekant

En konflikt der udvikler sig negativt kan have som konsekvens, at den oprindelige konflikt overskygges af metakonflikten. Dvs., at den oprindelige overensstemmelse kommer til at spille en sekundær rolle og omdrejningspunktet bliver i stedet at få ret. Konsekvensen bliver at der bliver skabt en øget fjendtlighed. Konflikten forstærker altså sig selv. (Bendsen, Palle mfl. 2012 s. 19)

Vi vil nu bruge Galtungs konflikttrekant til at analysere situationen omkring følgende citat:

P: har oplevet nogle gange, især i starten da hun var her, at både hendes mor og far og mine forældre ikke rigtig tog det alvorligt. Altså... de troede sku ikke rigtig på, at det var sådan... nu måtte hun lige tage sig sammen og komme ind i kampen, og selvfølgelig kunne hun da holde ud at se sin mor og far. Så de har tvunget hende til at skulle ned til mormor og morfar, og mødes med lillebror i starten, og hun skulle med til stranden, og skulle med på en gåtur i skoven. P. gik fuldstændig i baglås. Hun følte så mange grænser overskredet, så det har været rigtig rigtig svært. P. ridder i Vejle 3-4 gange om ugen, og vores liv kan være rigtig svært at finde rundt i. Jeg arbejder i E. og T. i S. og det kan være rigtig svært i hverdagen, at køre til V. til ridning et par timer, når vi selv har 3 der svømmer... så mine forældre kørte hende, men så oplevede P. at hendes morfar havde aftalt med hendes mor og far at A. skulle med på rideskolen. Når hun så kom derned, så pludselig 10 min. før de var der, så siger min far til P. at når vi kommer derned, så er din far og lillebror der. Han havde slet ikke fattet en meter, eller ville ikke forstå det i hvert fald. Og kunne efterfølgende ikke forstå at P. hun reagerede jo helt vildt voldsomt på det og blev ked af det... jeg har siddet i flere nætter med hende, altså. Hun følte sig så presset og så mange grænser overskredet så hun fik det så dårligt, og det tog altså nogle måneder før de fandt ud af alvoren i, at det vi faktisk sagde var det rigtigt. I må ikke presse hende. I må ikke presse hende, i må ikke! De ringede konstant, min søster og svoger og mormor og morfar. Kan i ikke lige spørge P. om sådan og sådan. Og sendte sms'er til hende, og ringede til hende, hvor de gjorde alt muligt, hvor vi sammen slet ikke var skarpe nok på at få passet ordentligt på hende. Vi var slet ikke forberedte og vi fik jo ingen hjælp fra kommunen - og får det jo stadigvæk ikke.

(Bilag 5, s. 12)

Hvis vi sætter konflikten ind i trekanten kan man sige:

1. Uoverensstemmelse - Interessekonflikt i form af forskelligt syn på barnets behov.
2. Adfærd - Netværksfamilien fastholder deres adfærd i form af kommunikation.
3. Holdning - Netværksfamilien fastholder deres holdning, hvor bedsteforældre og biologiske forældre ændrer deres.

Altså, vi forstår situationen omkring det beskrevne citat sådan, at netværksfamiliens oplever, at barnets grænser ikke bliver accepteret. Barnets behov for forståelse og accept i forhold til ikke at ville se de biologiske forældre konflikter med de biologiske forældre og bedsteforældrenes syn på barnets behov. Dette betyder, at ifølge Galtungs konflikttrekant er der en uoverensstemmelse. Der er altså forskellige interesser. Netværksfamilien ser det som deres vigtigste opgave at beskytte barnet, mod at de biologiske forældre og bedsteforældrene overskrider hendes grænser. De biologiske forældre og bedsteforældrene ser det som deres vigtigste opgave, at forblive i den rolle de hele tiden har haft, i forhold til barnet. Der er således en interessekonflikt.

Netværksfamiliens frustration stiger, og de forsøger med deres adfærd gennem kommunikation og med stadig større desperation, at forklare biologiske forældre og bedsteforældre, at det ikke er i barnets interesse, at de går over barnets grænser ved at lave aftaler om at ses bag om barnets ryg. Konflikten eskalerer dog ikke, fordi bedsteforældrene og de biologiske forældre i sidste ende vælger, at følge netværksfamiliens anbefalinger.

I forhold til Galtungs konflikttrekant, bygger konflikten altså på en uoverensstemmelse, hvor adfærden ikke eskalerer fra netværksfamiliens side, så konflikten ikke optrappes og derfor ikke følelsesmæssigt og holdningsmæssigt forværres. I sidste ende bliver den løst ved at, netværksfamilien får den løsning der er i deres interesse, men også i barnets interesse gennemført.

Det vi ser der sker i forhold til konflikten er, at netværksfamilien fastholder deres holdninger og adfærd. De biologiske forældre og bedsteforældrene reagerer på barnets negative reaktion

og ændrer derfor deres holdninger og accepterer, at der ikke skal være kontakt. Såfremt det ikke havde været synligt for de biologiske forældre og bedsteforældrene at barnet reagerede negativt, eller de ikke tillagde dette betydning, så ville der være en risiko for at konflikten eskalerede. Der kan argumenteres for, at konflikten ikke eskaleres, fordi alle parterne har en kærlighed til barnet.

I forhold til den tidligere nævnte konflikt definition, så skal en konflikt omhandle en sag og en relation. I dette tilfælde er sagen, er at barnet ikke ønsker at have kontakt med de biologiske forældre og bedsteforældrene uden på forhånd at være klar over, at det skal ske. Der skal her findes en løsning på konflikten, så relationerne ikke bliver ødelagte, og relationerne kan opretholdes på en måde der tilgodeser de ønsker og behov barnet har. Vi mener, at netværksfamilien har en forståelse af dette. De har selv en vigtig relation til biologiske forældre og bedsteforældre som de også skal passe på. Så derfor kan der argumenteres for, at det er i alles interesse at konflikten bliver løst.

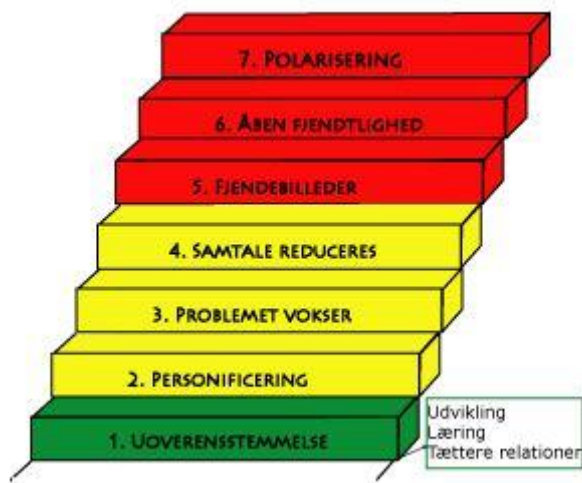
Udarbejdet af Roar

Nu har vi prøvet at analysere konflikten ud fra Galtungs konflikttrekant. Vi vil derfor tage konflikten et skridt videre, og prøve at se den fra forskellige vinkler ud fra konflikttrappen.

Konflikttrappen består af syv trin med indbyggede grænser. Overskrides disse grænser, er det udtryk for, at konflikten eskaleres. De syv trin er: uoverensstemmelser, personificering, problemet vokser, samtalen opgives, fjendebilleder, åben fjendtlighed og polarisering. Grænserne i konflikttrappen er grænsen mellem uoverensstemmelser og personificering samt grænsen mellem det voksende problem og at samtalen opgives.

(Bendsen, Palle, mfl. 2012 s. 53-54)

Figur 2

I det eksempel vi har taget udgangspunkt i, når konflikten ikke højere på konfliktrappen end uoverensstemmelsen. Den løses ved at de biologiske forældre og bedsteforældrene accepterer netværksfamiliens betingelser.

For at analysere vores valgte konflikt ud fra konfliktrappen, prøver vi at forestille os, at konflikten bliver gradvist optrappet, og vil komme med forslag til, hvad der kunne være sket.

Trin nr 2 - personificering. Hvis parterne i konflikten lader sig rive med, er der en risiko for, at fokus flyttes fra hvad der er omdrejningspunktet for konflikten, og over på parterne selv. Nu er det ikke længere sagens kerne der er problemet, men derimod modparterne. (Bendtsen, Palle, m.fl.2012 s 55)

Hvis vi antager, at de biologiske forældre og bedsteforældre ikke imødekommer netværksfamiliens løsning tidligt i konflikten er der risiko for, at konflikten eskalerer og bliver personlig. Dette kan have som konsekvens, at de biologiske forældre giver netværksfamilien skylden og bebrejder dem, at de ikke må se barnet. Altså, pludselig er det ikke barnet, der ikke vil se de biologiske forældre, men netværksfamilien der bestemmer, at barnet ikke må se de biologiske forældre og bedsteforældre.

I sådan en situation, vil det være en god ide, at få netværksfamilien og de biologiske forældre til at se hele situationen ud fra barnets perspektiv. Dette vil kunne være med til, at sætte perspektiv på konflikten. Derved bliver begge involverede parter fastholdt i at have fokus på barnet og ikke konflikten i sig selv. Dette stemmer overens med Galtungs konflikttrekant, fordi fokus er på konflikten når det ikke er på sagen - det som Galtung kalder metakonflikten. Ved at fastholde fokus på sagen, altså her barnet, bliver omdrejningspunktet for konflikten det som konflikten reelt handler om. (Bendsen, Palle mfl. 2012 s. 19)

Trin nr. 3 - problemet vokser, beskriver, at opmærksomheden på personerne bliver negative og at personerne derfor bliver tillagt negative egenskaber, samt at der kommer et fokus på tidligere oplevelser med personerne der kan tolkes negativt. (Bendtsen, Palle, m.fl. 2012 s. 55)

I forhold til vores eksempel vil de biologiske forældre og bedsteforældre fremhæve episoder fra tidligere, og gøre netværksfamilien til centrum, ikke kun for den nuværende konflikt, men også som værende generelt problemskabende.

En konsekvens af dette kan være, at fokus på barnet forsvinder yderligere og at energien i stedet bruges på konflikten frem for på barnet. Dette som følge af, at der nu ikke kun er negativ fokus på netværksfamilien, men der er negativ fokus på både netværksfamilien og deres handlinger. Altså, presset er øget, og spændingerne stiger, da konflikten bliver fodret med nye negative forventninger til netværksfamilien.

Et løsningsforslag til dette trin kunne være, at netværksfamilien kontakter kommunen for, at få en mægler der kan hjælpe med at løse konflikten. Med mægler mener vi en 3. person, der ikke er en del af konflikten. Kommunen ville være et rigtig godt bud, fordi kommunen også har interesse i, at konflikten bliver løst, da det i værste tilfælde kan ende ud i en nedbrudt anbringelse.

Trin nr. 4. Samtalen opgives. Det betyder, at der overskrides en vigtig grænse. Når denne grænse overskrides kan alt ske. For det er netop kontakten mellem de konfliktende parter der

indebærer muligheden for, at konflikten kan løses. Det at opretholde kontakten, er altså centralt i enhver form for konflikt. (Bendtsen, Palle, mfl. 2012, s 55-56)

Udarbejdet af Katrine

At samtalen opgives kan betyde for vores eksempel at netværksfamilien og de biologiske forældre og bedsteforældre bliver splittet helt. Der er nu slet ingen form for kontakt. Hverken fysisk eller mundtlig kontakt. Hvor det på trin 3 kun er kontakten der ryger, er det på trin 4, at der slet ikke er nogen form for kommunikation mere. Dvs., at netværksfamilien og de biologiske forældre ikke længere får nogle informationer om hinanden. Derved mister de biologiske forældre også helt kontakten med deres barn.

Konsekvensen af dette trin kan være, at al kontakt mellem netværksfamilien, biologiske forældre og bedsteforældre afbrydes. Altså, pludselig er konflikten eskaleret så meget, at det ikke at tale sammen synes som den eneste mulighed. Man kan ikke holde synet af hinanden ud, og der vil opstå yderligere konflikter, hvis man prøver.

At kontakten afbrydes kan have markant betydning. Den direkte kontakt hvor man står overfor hinanden og således er nærværende og kan opfatte hinandens kropssprog og mimik er afgørende for at man kan have en grundlæggende forståelse for hvordan modparten opfatter konflikten. Den manglende kontakt kan i sig selv blive negativt forstærkende, fordi partners forestillinger om hinanden og hinandens motiver nu bygger på egne forestillinger og ikke på hvad der reelt er udtrykt. (Bendtsen, Palle, mfl. 2012, s 82-83)

Ud fra dette følger altså, at arbejdet med at løse en konflikt på dette stadie, medfører at man må arbejde med at genetablere kontakten, noget man kan argumentere for kunne være en opgave for kommunen i forhold til det eksempel, vi benytter.

Trin nr 5, fjendebilleder, betyder, at man begynder at betragte hinanden som fjender. Man tillægger udelukkende hinanden negative hensigter og negative egenskaber. Opfattelsen parterne imellem bliver unuanceret. I helt ekstreme konflikter sker der en umenneskeliggørelse. (Bendtsen, Palle, mfl. 2012 s. 57)

Her kan man argumentere for, at der bliver plantet et had. Her kommer der så voldsomme følelser i spil over for modparten, at følelserne kommer til, at være det altoverskyggende. Alt hvad modparten gør, gør de kun for at være onde. I vores tilfælde ville de biologiske forældre og bedsteforældre måske mene, at moster og onkel udelukkende har fået barnet i pleje, fordi de vil være onde over for de biologiske forældre. At det ikke handler om barnet, men om hvorvidt netværksfamilien ønsker, at ødelægge tilværelsen for de biologiske forældre.

Her er konflikten ved at eskalere til et plan der gør, at et konfliktmæglings initiativ i sig selv risikerer at blive afvist. Ligeledes kan det spille en rolle hvis den ene part tager initiativ til, at kontakte f.eks. kommunen, fordi den anden part kan tillægge modparten negative hensigter.

Vi mener at konfliktmægling i sådan en situation bliver en længere varende proces, hvor der må arbejdes intensivt med de konfliktende parter. I forhold til, at få skabt en forståelse af konflikten og vigtigheden af, at den løses. Der kan argumenteres for, at den bedste måde at gribe sådan en eskalerende konflikt an på, er at starte med at dele de konfliktende parter op, og snakke med dem individuelt. Dette for at få skabt en forståelse af sagen i stedet for at have fokus på de negative følelser konflikten har bragt med. Efterfølgende sættes de sammen for at og finde en løsning på konflikten.

Udarbejdet af Roar

Trin nr 6, åben fjendtlighed betyder, at man begynder at foretage handlinger der gør skade mod parterne. I et samfundsmæssigt perspektiv, kan det f.eks. være krig. I personlige relationer kan det være vold, men også f.eks. chikane, eller systematisk at omtale modparten dårligt over for andre. Det kan også være mobning eller f.eks. at tale negativt om en kollega over for chefen. Med andre ord, ved åbent fjendtlighed prøver man at bekrige modparten. (Bendtsen, Palle, mfl. 2012 s. 58-59)

Hvis vi fortsætter med vores eksempel, så ville det her kunne betyde at de biologiske forældre og bedsteforældrene begynder at bekæmpe netværksfamilien. Dette kunne f.eks. være ved at aktivt at sende negative oplysninger om netværksfamilien til kommunen, med det formål

aktivt at skade netværksfamilien. Et andet eksempel kunne være, at de for at chikanere dem mødte op hos dem og forlangte at komme i kontakt med barnet. Ud fra dette trin ville det, at de biologiske forældre opsøger netværksfamilien ikke være udtryk for kontakt, men udtryk for at forsøge på at gøre det modsatte af hvad netværksfamilien mener er det rigtige.

For at tage hånd om en sådan konflikt kunne man f.eks. anvende ikke voldelig kommunikation, der populært omtales som “giraf-sprog”.

Ikke voldelig kommunikation er udviklet af Marshall B. Rosenberg og består af fire elementer.

1) At kunne fortælle hvad fakta er. 2) At kunne udtrykke sin egen følelse i den anledning. 3) At kunne identificere årsagen, nemlig det behov hos en selv der ikke er mødt, eller som er blev krænket. 4) At kunne foreslå konkrete handlinger eller bede om en samtale der tager udgangspunkt i de behov man har. (Bendtsen, Palle, mfl. 2012 s. 89)

Ikke voldelig kommunikation er et analyseredskab der har som formål at analysere sin egen situation i en konflikt, hvor man står i den og hvad den har betyder for en. Samtidig er den et redskab til at udtrykke sig på en måde over for modparten, så denne ikke opfatter det sagte som et angreb. Tanken er at man undgår at modparten får et følelsesmæssigt behov for at skulle forsvare sig. (Bendtsen, Palle, mfl. 2012 s. 90)

I forhold til vores eksempel vil parterne altså hver især skulle bringes til at have fokus på sig selv, sagen og de følelser den medfører, og have instruktion i at udtrykke det med udgangspunkt i egen situation. Med andre ord skal holdninger og følelser omkring modparten nedtones og undlades udtrykt, og i stedet skal fokus lægges på hvordan det modparten gør, påvirker rent følelsesmæssigt.

Trin nr. 7 - polarisering. Dette betyder, at de konfliktende parter nu helt undgår hinanden. Konflikten har ført til et brud og ethvert tiltag til at skabe kontakt er ikke muligt. Her er der ikke alene tale om at man ikke har kontakt, her vil det være umuligt bare at skulle opholde sig det samme sted.

I forhold til det at være netværksfamilie og i forhold til vores eksempel, ser vi et billede af at en konflikt mellem netværksfamilie og biologiske forældre kan have voldsom negativ betydning for barnet. Barnet bliver ikke længere omdrejningspunktet, men i stedet bliver det konflikten i sig selv der kommer til at spille den afgørende rolle. Under en konflikt er risikoen at barnet bliver påvirket og måske ligefrem inddraget i konflikten og det at skulle forholde sig til en sådan konflikt med personer der har stor følelsesmæssig betydning for barnet, kan være en voldsom belastning, der kan skade barnet.

Altså, konsekvensen kan som vores eksempel illustrerer fører til at alle hensyn til barnet viger til fordel for konflikten. I værste fald kunne det f.eks. føre til at anbringelsen bryder sammen. Dette stemmer overens med det billede som tegner sig i de undersøgelser, vi har beskrevet i afsnittet "Undersøgelser af netværksfamilier."

Konflikter og konfliktrisiko spiller altså en afgørende rolle for netværksfamilierne. Konflikter der omfatter barnet, risikerer i høj grad både direkte og indirekte, at komme til at påvirke barnet. Direkte påvirkning er, når barnet ikke længere er omdrejningspunktet for konflikten, som i eksemplet i dette afsnit. Barnet bliver påvirket negativt og netværksfamilien står i en situation hvor de skal vælge hvordan de vil håndtere dette på en måde der er så skånsom for barnet som muligt. Indirekte påvirkes barnet ved at netværksfamiliens ressourcer og fokus fjernes fra barnet og over på modparten i konflikten. Man kan argumentere for, at det i den valgte konflikt er kærlighed til barnet der gør, at den ikke når at eskalere. Vi mener, at kunne se, at kærligheden til barnet er den faktor der afgør, at konflikterne i netværksfamilien ikke eskalere. Det er kærligheden der er altafgørende i sådanne situationer.

Metodekritik (Fælles)

I dette afsnit vil vi komme med en vurdering af vores projekt, i forhold til begreberne, bekræftbarhed, troværdighed og overførbarhed. Formålet er, at lave en vurdering af vores projekt og således også styrken af vores konklusion. Troværdighed betyder, at vi vil vurdere kvaliteten af de data vi har indsamlet. I kvalitative undersøgelser er der ikke nogle bestemte kriterier der kan anvendes til at vurdere troværdigheden. Der findes altså ikke en standard

man kan gå ud fra. I stedet må man argumentere for, hvor god kvaliteten af de data man har fået er. Et stærkt argument i forhold til høj troværdighed er, når der i et projekt skelnes klart mellem informationer fra interviewpersoner, fra andet empiri og mellem undersøgelsesens egne vurderinger. Et andet væsentligt argument er, at der inddrages flere undersøgere i projektet. Yderligere kan relationen til interviewpersonerne have betydning for troværdigheden. (Thagaard, 2004 s 185-186)

I udarbejdelsen af projektet har vi været to personer. Vi har således undgået, at der er sket en ensidig fortolkning gennem projektet, fordi vi begge to har været sammen om de afgørende beslutninger. Et eksempel på dette er, at vi begge har været til stede under interviewene, og at vi forud for interviewene har udarbejdet interviewguides i fællesskab. Forholdet til interviewpersonerne og interviewpersonernes forudsætninger kan have spillet en rolle. F.eks. er mosteren fra vores ene interview socialrådgiver. Det kan derfor i interviewet ses, at hun veksler mellem sin rolle som mor i en netværksfamilie og rollen som socialrådgiver. Vi var opmærksomme på dette, ligesom mosteren gav udtryk for, at dette også var gældende for hende. I vores forståelse af interviewet har vi været opmærksomme på disse forhold og vi argumenterer derfor for, at vores projekt har en høj troværdighed.

Begrebet bekræftbarhed betyder, at man skal foretage en vurdering af tolkningens grundlag. Undersøgerne skal være kritiske i forhold til de tolkninger, de har lavet i analysen og i forhold til, om de resultater undersøgerne har fundet frem til, kan bekræftes af andre undersøgelser. Man skal forholde sig kritisk over for analyseprocessen, hvornår tolkningen gør sig gældende, undersøgernes position i forhold til de interviewede og undersøgerenes relation til de studerede miljø. (Thagaard 2004 s. 187-188) I relation til de studerede miljø, kan man argumentere for, at vi er ved at uddanne os til socialrådgivere og derved betragter netværksfamilierne ud fra et socialrådgiver perspektiv. Vi har således nogle forudsætninger i forhold til at beskæftige os med familiære problemer, der knytter sig til den viden vi har opnået i det studiemiljø vi har færdes i. For at være opmærksomme på bekræftbarheden har vi været kritiske i forhold til de analyser vi har foretaget.

Det næste begreb er overførbare. Overførbare betyder, at man foretager en vurdering af, om de tolkninger man har lavet i projektet kan benyttes andre steder og i andre

sammenhænge, og om de således kan bruges til at skabe en bredere teoretisk forståelse. Det er undersøgernes opgave, at argumentere for dette. For at sikre, at en undersøgelse er overførbart, er det reelt set nødvendigt at foretage flere undersøgelser, hvilket naturligvis ligger uden for rammerne af hvad vi har mulighed for. I stedet kan man forsøge, at vurdere overførbare af tolkningen gennem genkendelses muligheder. Man kan altså undersøge om professionelle der arbejder inden for feltet kan genkende den fortolkning vi er nået frem til. (Thagaard 2004 s. 191-194) Vi har som sagt ikke mulighed for, at udarbejde flere undersøgelser. Derfor har vi set på undersøgelser der er lavet af andre, som vi også har beskrevet i afsnittet "Undersøgelser af netværksfamilier." I disse undersøgelser fremgår det, at socialrådgiverne giver udtryk for, at det er nødvendigt at benytte mange ressourcer når man i familiearbejdet beskæftiger sig med netværksanbringelser. Ligeledes beskrives konflikt risiko og fokus på kommunikation, som værende af væsentlig betydning. Dette kan tilnærmelsesvis sammenlignes med vores fortolkninger. I undersøgelserne foretaget af disse institutioner er fortolkningerne lignende vores og vi må derfor antage, at de vil kunne genkende vores fortolkninger. Dette er med til, at højne overførbareheden i vores projekt.

Ud over disse vurderinger af vores projekt, har vi reflekteret over brugen af vores metode. Hvis vi starter ved vores måde at indsamle data på, altså vores interviews, kan vi konkludere, at det ikke blev som vi først havde antaget. Vi havde forestillet os, at vi ville interviewe netværksfamilien og barnet som var anbragt. Efter vores første interview med en netværksfamilie, hvor vi faktisk interviewede barnet, fandt vi ud af, at det ikke gav os ret meget. Vi havde lige fået hele historien fra netværksfamilien, så det var svært for os at snakke med barnet bagefter, da vi følte det meget grænseoverskridende for barnet, at vi kom som to fremmede personer, og skulle spørge ind til så private ting for barnet. Det endte derfor ud i en meget kort samtale, som ikke var brugbar. Vi valgte derefter, at undlade at snakke med barnet i det andet interview vi skulle holde.

Vi havde også en forestilling om, at vi ville interviewe 3 netværksfamilier. Vi havde 3 netværksfamilier der gerne ville snakke med os, men fordi Katrine kendte den tredje familie personligt vurderede vi, at relationen ville spille en for betydningsfuld rolle til, at de data vi fik indsamlet ville have samme kvalitet som i de 2 øvrige interviews. Derfor fravalgte vi, at interviewe den tredje netværksfamilie. I forhold til interviewguiden var vores udgangspunkt, et semistruktureret interview. Det første interview bar dog præg af, at familien havde stor forståelse for den vinkel vi arbejdede ud fra og derfor af sig selv beskrev de ting, der var

relevante i forhold til de informationer vi ønskede. I det andet interview benyttede vi samme fremgangsmåde som i det første, men her havde de interviewede ikke samme forståelse, hvorfor de informationer vi fik var langt mere begrænsede i forhold til de konkrete problemstillinger vi undersøger. Vores analyse bærer derfor også præg af, at mange af de informationer vi bruger fra vores empiri, stammer fra det interview der gav os flest relevante oplysninger. Vi må forholde os kritiske til, at datagrundlaget i vores projekt derfor er begrænset.

Vi havde på forhånd en forforståelse af, hvordan vi som undersøgere skulle gribe interviewene an, herunder, at Katrine var den styrende interviewer og, at Roar var den supplerende. Under interviewene viste det sig dog, at rollerne var mere ens, og at vi fungerede som ligeværdige interviewere der supplerede hinanden.

Samlet set vurderer vi, at vores projekt er troværdigt, ligesom vores fortolkninger er troværdige, med de forbehold vi har omtalt i ovenstående,

Konklusion (Fælles)

Vi konkluderer, at det centrale i de dilemmaer og udfordringer som netværksfamilierne møder, udspringer af kommunikation, anerkendelse og konflikt, hvor konflikt risikoen er det centrale.

Kommunikationen er den vigtigste spiller i dilemmaerne og udfordringerne.

Netværksfamilierne er tvunget til, at have et energikrævende fokus på, hvordan de kommunikerer med deres omgivelser. Kommunikationen er central, fordi det er igennem kommunikationen, at de viser deres anerkendelse i forhold til de relationer der er af markant betydning i forhold til anbringelsen. Nødvendigheden af fokus på kommunikationen, udspringer af en altoverskyggende risiko for konflikt, primært med de biologiske forældre. Netværksfamiliernes udgangspunkt er en kærlighedsfyldt relation til barnet. Ud fra dette udspringer der et behov for, og et ønske om, at give barnet følelsesmæssig og omsorgsmæssig anerkendelse. En af de centrale udfordringer for netværksfamilierne er, at imødekomme dette ønske på en måde, der tilfredsstiller barnets behov uden at det samtidig medfører, at de biologiske forældre føler sig mindre anerkendt, og at der derved opstår en konflikt risiko.

Anerkendelsen af barnet er centralt, men netværksfamilierne oplever i nogle situationer, at anerkendelsen må vige for at undgå en øget konflikt risiko.

I vores undersøgelse er der et tydeligt billede af, at dilemmaerne og udfordringernes antal og styrke er forstærket af, at netværksfamilierne oplever, at kommunerne ikke juridisk anerkender dem som netværksfamilie. Dette medfører, at de får en rolle, hvor de har hovedansvaret, ikke alene for omsorgen for barnet, men også for at sikre, at rammerne omkring anbringelsen opretholdes. Igen spiller konflikt risiko en rolle, og bliver som følge af den manglende retlige anerkendelse, forstærket markant, fordi risikoen bliver at en konflikt kan få de biologiske forældre til at stoppe anbringelsen. Dette kan have meget negative konsekvenser for barnet.

Konsekvensen af den manglende retlige anerkendelse gør, at børnene ikke føler sig trygge, fordi de ikke har nogen garanti for, hvor længe anbringelsen er gældende. Dette er bekymrende fordi, børnene risikerer ikke at opleve den følelse af tryghed og sikkerhed der egentlig er udgangspunktet ved en netværksanbringelse. Netværksanbringelsen risikerer altså, i denne sammenhæng at udsætte barnet for et svigt.

Perspektivering (Fælles)

I dette afsnit vil vi prøve at give et bud på om, og i så fald hvordan, socialrådgiveren kan bruge den viden vores projekt har frembragt i sit daglige arbejde med børn- og unge. Der tegner sig et klart billede af, at netværksfamilier har behov for at socialrådgiveren spiller en aktiv rolle i forhold til anbringelsen. Socialrådgiveren må bruge ressourcer på at tage stilling til afgørende spørgsmål, ligesom socialrådgiveren skal være påpasselig med at pålægge netværksfamilien for stort et ansvar, i forhold til dens roller over for omgivelserne, herunder især de biologiske forældre. Netværksfamilien og barnet, vil profitere af, at socialrådgiveren påtager sig et større ansvar, da det vil frigøre mentale ressourcer. Ligeledes er det nødvendigt at socialrådgiveren sætter rammerne for de roller der er i forhold til anbringelsen. Det skal tydeligt kommunikeres over for netværksfamilien, hvilken rolle socialrådgiveren har og hvilke ansvarsområder denne kan påtage sig. Ligeledes skal det

tydeliggøres over for netværksfamilien hvilken rolle de har over for barnet og over for de biologiske forældre.

I den nuværende børn- og ungeindsats er der i øjeblikket et fokus på manglende ressourcer, herunder et stort sagstal hos sagsbehandlerne i nogle kommuner. For at en socialrådgiver i sin arbejdsdag kan have de nødvendige ressourcer, synes en begrænsning i arbejdsindsatsen altså at være en nødvendighed.

Dansk Socialrådgiverforening har i den senere tid offentligt agiteret for at alle kommuner bør anvende den svenske model, den såkaldte "Borås-model" hvor socialrådgiverne har et lavt sagstal og samtidig bruger en stor del af arbejdstiden på at være i kontakt med familierne. Samtidig har modellen angiveligt fokus på at anbringe i netværk frem for i ordinær plejefamilie.

I forhold til resultatet af vores undersøgelse tegner der sig netop et billede af at ekstra ressourcer er nødvendige når der anbringes i netværksfamilie.

I vores undersøgelse peger netværksfamilierne netop på ønsket om, at socialrådgiveren bruger mere tid på sagen, og ligeledes træder i karakter som beslutningstager og kommunikator.

Referenceliste

AKF, Mehlbye J., Bonfils IS., Andersen KR. (2011) Netværksanbringelser: Praxis og erfaringer i tre nordiske lande.

Ankestyrelsen (2013) Hvordan familier og netværk bliver inddraget i børnesager.

Birkler J. (2009). Videnskabsteori: En grundbog. Viborg: Special Trykkeriet Viborg A/S.

Brinkmann S., Tanggaard L. (2015). Kvalitative metoder: En grundbog. (2.udg.) Kbh: Hans Reitzels Forlag.

Den sociale højskole Odense, Den sociale højskole Kbh. (2008). ICS Håndbogen: Barnets velfærd i centrum. Kbh: Rosendals.

Fisker A., Høybye-Mortensen M., Jensen FT., Nørgaard-Nielsen S., Jacobsen B. (2008). Socialrådgiveren på arbejde: Portræt af en profession og dens dilemmaer. Kbh: Hans Reitzels Forlag.

Hammerich E., Frydensberg K., Center for konfliktløsning. (2012). Konflikt og kontakt: Om at forstå og håndtere konflikter. (3.udg.) Gjern: Forlaget hovedland.

Hermansen M., Løw O., Petersen V. (2004). Kommunikation og samarbejde: I professionelle relationer. Kbh: Akademisk Forlag.

Højlund P., Juul S. (2005). Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde. Kbh: Hans Reitzels Forlag.

Thagaard T. (2004). Systematik og indlevelse: En indføring i kvalitative metoder. Kbh: Akademisk Forlag.

<http://www.socialstyrelsen.dk/ics/implementering/ICSkommunestatus>, 2015